Täysistunto

Torstai 29.9.2016 klo 15.59—19.30

3. Äitiyslaki

Kansalaisaloite KAA 3/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.59 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Tänään meillä on lähetekeskustelussa kansalaisaloite äitiyslaiksi. Äitiyslain lisäksi tämä aloite vaikuttaisi kuuteen muuhun lakiin, kuten hedelmöityshoidoista, elatusavusta ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuihin lakeihin. Pääpiirteittäin aloite ehdottaa, että yhdelle lapselle voitaisiin vahvistaa kaksi äitiä. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Anteeksi, pyydän, että täällä muut palaverit nyt keskeytetään ja keskitytään kuuntelemaan puhujaa. — Olkaa hyvä.

Aloite on tehty oikeusministeriön viime kaudella valmisteleman lakiluonnoksen perusteella. Edellinen hallitus jätti asian edistämättä, ja siinä se teki viisaasti. Meillä on Suomessa erinomaisen selkeä ja oikeudenmukainen käytäntö siinä, kuka on lapsen äiti. Äiti on lapsen synnyttänyt nainen. Tämä on sellainen itsestäänselvyys, ettei sitä ole tarvinnut kirjata edes lakiin. Yhtäkkiä kuin salamana kirkkaalta taivaalta jostain tarjotaan sellaista viisautta, että tarvittaisiinkin tällainen 70 sivun ohjeistus sen selvittämiseksi, kuka tai ketkä ovat lapsen äitejä.

Lakiluonnoksen 54 pykälästä yksi ainoa pykälä käsittelee luonnollista äitiyttä. Loput 53 pykälää tarvitaan mahdollisen toisen äidin määrittelyyn. Jatkossa olisi siis äitejä ja "äitejä". Kansalaisaloitteen mukaan jälkimmäiset olisivat virallisesti ottaen äitiyslain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja äitejä. Hallituksen norminpurkutalkoista ei ainakaan tässä kansalaisaloitteessa ole kyse. (Eduskunnasta: Miten niin? Onhan!) Tämä niin kutsuttu 3 §:n 1 momentissa mainittu äiti on äiti, jos hän tunnustaa äitiyden, mutta jos hän tuleekin toisiin ajatuksiin, hän voi peruuttaa tunnustuksensa pois ja siten hän ei enää olisikaan äiti. Toisiin aatoksiin pitää tulla kuitenkin kuukauden sisällä lapsen syntymästä, koska sen jälkeen tunnustusta ei saakaan vetää pois.

Arvoisa puhemies! On varmaan relevanttia tässä vaiheessa kysyä, mitä äitiyttä tämä tällainen on. Minun puolestani tämän edellisen sixpack-hallituksen kokoaman lakiehdotuksen voisi nimetä äitiyden käsitteen halventamisen laiksi. Äidiksi tullaan lapsi synnyttämällä, se on luonnon sanelema siunaus. On toki sijaisäitejäkin. Heidän roolinsa ei kuitenkaan

ole ristiriidassa luonnollisen äitiyden kanssa vaan vahvistaa sitä. Jos lapsi on menettänyt äitinsä, hänelle pyritään järjestämään korvaava kokemus. Tämä on oikein. Selvää tässä ehdotuksessa ei ole muuta kuin se, että äitiyden uudelleenmäärittely johtaisi erittäin epäselvään tilaan. Lakiehdotuksessa puhutaan naisesta, joka saattaa olla lapsen toinen äiti. Voisiko Suomen laki enää sekavammaksi mennä?

Arvoisa puhemies! Tämä aloite koskee vain hedelmöityshoidon yksittäistapausta. Pykäliä ja epäselvyyksiä syntyisi tukuittain lisää, jos joku jossain vaiheessa jatkaisi aloitteen logiikkaa pidemmälle. Pian joku vihreistä tai vasemmistoliitosta tai miksei myös muistakin puolueista voisi kysyä, miksi muut äidin ja isän titteleitä tavoittelevat asetetaan eriarvoiseen asemaan suhteessa niihin naisiin, joiden lesbokumppani on saanut hedelmöityshoitoa heidän yhdessäolonsa aikana. Tämänkö vanhempien sekamelskan keskelle laittaisimme lapsen? Looginen ihminen miettii jo, miksi lapsella ei voi olla vaikkapa kolmea tai neljää äitiä, jos kerran kaksi voisi olla mahdollista.

Arvoisa puhemies! Vakavinta asiassa ovat juuri lapsivaikutukset. Jo tämän lain perusteella lapsen vanhempien määrittelystä voisivat riidellä hänen biologinen äitinsä, mahdollinen biologinen isänsä, äidin lesbokumppani tai lesbokumppanit, alaikäisen lesbokumppanin vanhemmat ja tietysti lapsi itse, lapsen etua edustaessa lastenvalvojan näkemys. Kunnalliselle lainvalvojalle jäisi velvollisuus selvittää, onko lapsella toinen äiti, jos niin on aihetta olettaa. Maalaisjärjellä moiselle oletukselle ei ole aihetta. Mutta joka tapauksessa tällaiseen joutuisivat lastenvalvojat käyttämään työaikaansa. Voiko kuvitella turhempaa tarkoitusta periä kansalta veroja?

Lapsi itsekin saisi tosin sananvaltaa, mutta ainoastaan, jos hän on yli 15-vuotias. Silloinkaan hän ei saa vaikuttaa asiaan, jos hänellä katsotaan olevan esimerkiksi asian ymmärtämistä haittaava mielenterveyshäiriö. Tähänkin liittyy vakava vaara. Monia samaa sukupuolta olevien parien kasvattamia lapsia on noussut viime vuosina jopa julkisuudessa kertomaan kokemuksistaan. Joillekin on hyvin kipeä asia, että heidät on varta vasten erotettu toisesta vanhemmastaan. Tällaista kritiikkiä ei kaikissa piireissä koeta hyvänä, ja kuka tietää, mitä tulevaisuudessa pidetään mielenvikaisena? Missä ovat vammaisten oikeudet? Jos lapsella on kehitysvamma, hänen mielipidettään aloitteen mukaan ei tarvitsisi kuunnella.

Arvoisa puhemies! Niin kutsutun äitiyden tunnustamisesta on aloitteessa tehty läpihuutojuttu. Tekijät ovat ylpeinä mainostaneet, että aloitteen myötä tunnustamisen voisi tehdä lyhyessä hetkessä neuvolassa. Voin kuvitella, että tällaisia tunnustuksia tehtäisiin ilman kunnon harkintaa vauvan odotuksen jännityksessä. Elämän kannalta vanhemmuus on kuitenkin muutakin kuin läpihuutojuttu. Vaikutukset ovat pidemmät kuin tunnustajan elämä. Kuten tiedämme, parisuhteet voivat muuttua riitaisiksi ja hajota. Suhteiden lyhytaikaisuus on erityisesti tyypillistä samaa sukupuolta olevien parisuhteissa. Pian löytyisi äitiyden tunnustanut, joka ei olisi tunnustuksesta enää niin hyvillään. Hänellä olisi niin kutsuttu lapsi, jolle olisi maksettava elatusrahaa ja jopa perintö. Voiko lapsen kytkeminen juridisin sitein tällaiseen henkilöön olla lapsen etu?

Entä mikä on biologisen äidin oikeus? Maailmalta löytyy esimerkkejä, että biologisen äidin ja hänen naiskumppaninsa huoltajuuskiista voidaan ratkaista kumppanin eduksi. Tätäkö me haluamme? Tätäkö lapset haluavat? Saanen epäillä.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisissa perusteluissa lukee seuraavaa: "Äitiyden toteaminen ei edellytä sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen." Tässä tarkoitetaan naista, joka on oikeudellisesti vahvistettu mieheksi mutta joka on säilyttänyt anatomisen sukupuolensa mukaisen suvunjatkamiskyvyn naisena. Tämä on tehty, jotta ei

koituisi ongelmia, jos juridiselta sukupuoleltaan mies synnyttää lapsen, vaikka Suomen translaki ei anna tällaista mahdollisuutta. Tässä ehdotuksessa haluttaisiin varmistaa tietä translain muutokseen, vaikka siitä ei ole päätetty yhtään mitään.

Esimerkiksi kokoomuksen edustajat Sirén ja Pelkonen ovat yhtyneet vihreiden vaatimukseen tässä samaisessa asiassa. Mielipidekirjoituksia lukiessa vaikuttaa siltä, ettei heidän mielestään elämässä ole sen suurempaa ihmisoikeusrikkomusta kuin kieltää miestä tulemasta raskaaksi ja synnyttämästä lasta. Voiko maailma mennä enää hullummaksi? Tätä kysyy tavallinen heteroisä. Ensin yhteiskunnan rahoilla sukupuolia korjataan, ja tämän jälkeen meillä tulisi sallia se, että mieheksi korjattu saa synnyttää. Pitäisi mielestäni jo päättää, mihin suuntaan ollaan menossa.

Muutoksen yhteydessä muutettaisiin myös hedelmöityslakia. Tämäkään ei olisi mikään ongelmaton muutos. Luonnollisesta hedelmättömyydestä kärsivien heteroparien hoidonsaanti voisi vaikeutua sukusolujen puutteesta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Kansalaisaloite on periaatteessa erittäin hyvä demokratian lisäkeino. Kansalaisaloitteista näyttää kuitenkin tulleen sukupuolivähemmistöjen etuja ajavien järjestöjen päätyökalu hankkia nostetta omille agendoilleen ohi kunnollisen lainvalmistelun. Kansalaisaloitteesta ei pitänyt tulla perheen ja hyvinvoinnin murentamisen keihäänkärkeä. Sukupuolineutraalia avioliittolakia ajanut kansalaisaloite läpäisi viime kautena eduskunnassa. Se uhkaa ensi vuonna ei ainoastaan sanan- ja uskonnonvapautta vaan myös lapsen oikeutta isään ja äitiin. Muut kansalaisaloitteet eivät ole eduskunnassa menestyneet.

Suomalaisessa demokratiassa olisi aika ajoin hyvä kysyä enemmistön mielipidettä merkittävissä asioissa. Sveitsin suoran demokratian malli tärkeissä asioissa on kannatettava. Kansa saa esittää aloitteita nimiä keräämällä, mutta kansa myös päättää aloitteista yhdessä äänestämällä. Kansalaisaloitteen uudistusta pohdittaessa on syytä vakavasti keskustella siitä vaihtoehdosta, koska Suomessa voitaisiin siirtyä todelliseen kansanvaltaan, suoraan demokratiaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi täytyy todeta vielä, että kaiken kaikkiaan en voi muuta kuin ihmetellä, jos kukaan sanoo, että tässä kansalaisaloitteessa on kyse lapsen edusta. Lapsen edun nimissä tätäkin tänne taloon tuodaan. Kyse on yksiselitteisesti lapsen tuotteistamisesta. Aikuisten halu saada vanhemman titteleitä ajaa yli luonnon tosiasioiden. Meidän päättäjien tulisi vihdoinkin ymmärtää se tosiasia, (Puhemies koputtaa) että lapset eivät ole aikuista varten vaan aikuinen on lasta varten. Eduskunnan tulee tehdä kaikkensa tukeakseen jokaisen lapsen oikeutta isän ja äidin muodostamaan perheyhteyteen eikä hajottaa sitä entisestään.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vaikka tämä puheenvuoro herätti vastauspuheenvuoropyyntöjä, lienee asiallista, että koska täällä on varmasti monilla muillakin edustajilla valmisteltuja puheenvuoroja, niin käymme muutaman puheenvuoron läpi ja sen jälkeen vasta menemme debattiin.

17.10 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite haluaa tuoda suomalaiseen lainsäädäntöön uudenlaisen tavan määritellä äitiys tunnustamalla se silloin, kun naispari on hankkinut lapsen hedelmöityshoitojen avulla. Äitiyslain muutoksen lisäksi esitetään hedelmöityshoitolakia muutettavaksi siten, että naisparien on mahdollista saada hedelmöityshoitoja yhdessä. Naispareille annettavat hedelmöityshoidot saatettaisiin näin terveyden-

huollon piiriin. On hyvä huomata, että nämä esitykset menevät huomattavan paljon pidemmälle kuin niin sanottu sukupuolineutraali avioliittolaki.

Kristillisdemokraatit eivät aikoinaan kannattaneet hedelmöityshoitolain muutosta, koska sen myötä osa lapsista menetti oikeuden isään. Nyt nämä silloin esille nostamamme ongelmat siis tunnustetaan mutta sitä yritetään korjata varsin monimutkaisella säädösvyyhdillä puuttumatta itse ydinongelmaan. Lainsäädännöllä on luotu oikeusturvaongelma, kun on ohitettu vanhemmuuden biologiset tosiasiat. Kristillisdemokraatit eivät lähtökohtaisesti ole kannattaneet sellaisia hedelmöityshoitoesityksiä, joilla suljetaan lapselta oikeus sekä isään että äitiin. Jos hedelmöityshoitolakia avataan, lapsen oikeutta isään tulisi vahvistaa. Lainsäädännön lähtökohtana tulee olla lapsen oikeus vanhempiin, ei vanhempien oikeus lapseen.

Adoptiolaissa, toisin kuin tässä kansalaisaloitteessa, isyyden merkitys tunnustetaan. Adoptiolain mukaan lapsen biologisen isän henkilöllisyys tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan selvittämään ja hänen isyytensä vahvistamaan ennen adoptiota. Tämä on lain perustelujen mukaan tärkeää, jotta myös isän halu ja valmiudet huolehtia lapsensa hoidosta ja kasvatuksesta tulevat arvioiduksi ennen adoptiota. Lain säännöksillä edistetään sitä, että lapsi voi myöhemmin saada tiedon biologisen isänsä henkilöllisyydestä. Isyyden merkitys tunnustetaan adoptiolaissa, vaikka kyse on silloin tilanteesta, jossa lapsi ei edes tule lähtökohtaisesti hänen kanssaan kasvamaan. Lapsen oikeus biologiseen isään on lapsen edun mukaista myös kansainvälisten sopimusten pohjalta. Yhdistyneitten kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 7 artiklan mukaan lapsella on pääsääntöisesti oikeus tuntea vanhempansa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauskäytäntö turvaa myöskin lapsen oikeuden tuntea oman alkuperänsä.

Arvoisa puhemies! Nykylainsäädännön mukaan äitiys perustuu joko synnyttämiseen tai adoptioon. Hyvä on huomata, että vanhemmuus perheen sisäisen adoption kautta on jo nykylainsäädännöllä mahdollista. Oikeusministeriön työryhmän mietintö isyyslain uudistamisesta muutaman vuoden takaa käy läpi kansainvälistä vertailua äitiyden määritelmästä, ja näyttää siltä, että niissä muutamissa maissa — muut Pohjoismaat ja Englanti ja Wales — joissa lapsen synnyttäneen äidin naispuoliselle kumppanille vahvistetaan vanhemmuus, käytetään sanaa "vanhempi" — ’föräldra’ tai, kuten esimerkiksi Norjassa, ’medmor’ — mutta ei äiti-sanaa. Äidiksi tuleminen tunnustamalla äitiys sekoittaa käsitteitä muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluissa, joissa tulee kuitenkin tehdä ero synnyttävän tai juuri synnyttäneen äidin ja tunnustamalla äidiksi tulleen välillä.

Aloite on myöskin ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Aloitteen perustelujen mukaan äitiyden toteaminen ei edellyttäisi sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen. Äiti voi siis olla nainen, joka on vaihtanut sukupuolensa mieheksi, ja tämähän on ristiriidassa voimassa olevan translain kanssa. Tässä siis ilmeisesti ollaan ennakoimassa translakiin muutosta.

Kansalaisaloitteessa äitiyden selvittämistä voi vaatia myös se, ken katsoo olevansa lapsen äiti — tämä on suora lainaus tämän kansalaisaloitteen tekstistä. Ja täytyy sanoa, että juridisesti voi kyllä tulla hyvin mielenkiintoisia tilanteita, jos tunnustamalla äidiksi tullut henkilö haluaa myöhemmin perua tämän tunnustuksen tai jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko hedelmöityshoitoihin päädytty yhteisellä tahdonilmaisulla. Muun muassa tuo oikeusministeriön työryhmän mietintö nostaa tämän seikan esille, vaikka sinällänsä suhtautuu positiivisesti tähän asiaan mutta toteaa, että äitiyden tunnustamisen peruminen on todellakin

ongelmallista verrattuna esimerkiksi siihen, että meillä on lainsäädännössä mahdollisuus perua isyyden tunnustaminen.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan voi vain todeta, että aiemmalla hedelmöityshoitolain muutoksella on saatu aikaan tarkoituksellista isättömyyttä ja nyt tätä yritetään paikata äitiyden käsite perinpohjaisesti muuttamalla. Toivon, että valiokunnassa ymmärretään tämän aloitteen juridiset ja periaatteelliset ristiriidat.

17.16 **Emma Kari vihr:** Arvoisa herra puhemies! Minä haluaisin muistuttaa kaikkia edustajia siitä, että meiltä edellytetään täällä arvokasta ja vakaata käytöstä, jokaiselta edustajalta, riippumatta siitä, mitä mieltä me olemme. Ja täytyy sanoa, että minun on todella vaikea kuunnella perheitä ja äitiyttä niin halventavia puheenvuoroja kuin mitä tässä ensimmäinen puhuja esitti. Ja minun täytyy sanoa kaikille näille äideille ja näille lapsille, jotka tätä lähetystä seuraavat, että sivistyneessä yhteiskunnassa teidän ei pitäisi joutua tällaista puhetta kuuntelemaan. Te olette ihan yhtä arvokkaita, te olette ihan yhtä oikeita perheitä kuin mikä tahansa muu perhe.

Arvoisa puhemies! Suomessa syntyy lähes joka toinen päivä lapsi, jonka toista vanhempaa meidän lainsäädäntö ei tunnusta. Tämä tarkoittaa sitä, että jos lapsen äiti kuolee synnytyksessä ja perhettä kohtaa tällainen tragedia, lapsi, jolla on rakastava vanhempi olemassa, on lain silmissä orpo. Tai jos vauvan vanhemmat eroavat raskauden loppuvaiheessa tai syntymän jälkeen, lapsi menettää oikeuden toiseen vanhempaan. Tällä vanhemmalla ei ole oikeutta tavata lastaan, mutta ei myöskään mitään velvollisuutta vastata lapsen elatuksesta, ja tämä ei ole lapsen etu.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hedelmöityshoitolaki ei mahdollista hoidon saamista parina, ja sen takia niistä syntyvät lapset jäävät ilman lain suojaa. Äidin on aina käytävä läpi adoptioprosessi lapsen syntymän jälkeen, ja tämä prosessi voi kestää kuukausia, jopa vuoden, ja koko tämän ajan tämän lapsen asema oikeuden edessä on epäselvä ja epävarma. Se, että me voisimme tunnustaa toisen äidin vanhemmuuden jo neuvolassa, turvaisi tämän lapsen oikeuden perhe-elämään ihan alusta asti, niin kuin on muillakin perheillä. Tämä säästäisi myös kuntien adoptioneuvojien ja käräjäoikeuksien aikaa ja voimavaroja. Tämä on ongelma, joka olisi todella helposti korjattavissa, ja sen ongelman korjaaminen ei ole keneltäkään pois, ei keneltäkään.

Oikeusministeriössä on valmisteltu jo viime hallituskaudella äitiyslaki, joka olisi tämän asian korjannut. Me olemme lakivaliokunnassa itse asiassa tällä kaudella käsitelleet tätä asiaa, ja sen laajan asiantuntijakuulemisen pohjalta, jonka valiokunta kävi, enemmistön kanta oli täysin selvä: hedelmöityshoitolakia on korjattava, nykytilanne ei turvaa lasten yhdenvertaisuutta eikä ole lapsen oikeuden mukainen. Ja edustaja Niikolle tiedoksi, että juuri tästä syystä — lasten yhdenvertaisuuden ja lasten edun takia — tätä aloitetta puolustavat Suomen lastensuojelun asiantuntijat, niin Lastensuojelun Keskusliitto, Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto kuin Suomen Unicef.

Tässä on kyse lapsen edusta. (Stefan Wallin: Kyllä!) Sen lisäksi äitiyslaki säästäisi kuntien rahoja, se säästäisi valtion rahoja ja se vähentäisi byrokratiaa. Tämä laki ei vie kenenkään isyyttä pois, ei kenenkään. Tämä laki ei ole keneltäkään pois, mutta se parantaisi monen lapsen ja monen äidin asemaa. Sen takia minun täytyy sanoa, että minun on hieman vaikea ymmärtää sitä, minkä takia keskusta, kokoomus ja perussuomalaiset eivät tuoneet tätä lakiesitystä siinä vaiheessa, kun muitakin sateenkaariperheitä koskevia lakeja korjat-

tiin. Mutta minä haluan kiittää kaikkia niitä ihmisiä, jotka ovat tehneet mahdolliseksi sen, että meillä on nyt mahdollisuus korjata tämä asia.

Arvoisa puhemies! Minun on itseni aina ollut todella vaikea ymmärtää sitä, minkä takia toisen perheen rakkaus olisi keneltäkään muulta pois. (Stefan Wallin: Juuri näin!) Minkä takia meillä täällä on niin suuri tarve vähätellä toisen perheen arvoa? Minkä takia me haluaisimme kieltää joidenkin perheiden olemassaolon? Nämä ovat ihan oikeita perheitä, nämä ovat ihan oikeita lapsia, nämä ovat ihan oikeita lapsiaan rakastavia äitejä. He riitelevät, he sopivat, he rakastavat, ja he huolehtivat toisistaan, ihan kuten me kaikki muutkin perheissämme. He ovat olemassa. Eivätkä nämä perheet, nämä äidit, nämä lapset lakkaa olemasta olemassa sen takia, että he eivät sovi kaikkien edustajien perhemuottiin. Sen takia meidän tehtävämme tässä talossa on turvata jokaisen lapsen yhdenvertainen kohtelu. Ja sen takia minun on todella helppo lämpimästi kannattaa tämän kansalaisaloitteen hyväksymistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä puheenvuorot seuraaville edustajille: Tanus, Sirén ja Modig. Sen jälkeen mennään debattiin.

17.21 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite — hyvä mahdollisuus kansalaisten tehdä aloitteita ja saada asioita eteenpäin. Kyseinen kansalaisaloite sisältää kuitenkin paitsi esityksen kokonaiseksi äitiyslaiksi myös kuusi muuta lakia isoine muutoksineen. Tämä on kuin iso keräilyerä ministeriöön käyttämättä jääneistä mietinnöistä. Tällainen ei liene ollut tarkoitus, kun kansalaisaloitemahdollisuus avattiin. Seitsemän lakia, valtavan suuria asioita yhteen kansalaisaloitteeseen yhden eduskunnan napinpainalluksen taakse. Tällainen ei ole millään muotoa kannatettavaa.

Kansalaisaloitteen tekstiä lainaten: "Ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten yhdenvertaisuutta riippumatta hänen vanhempiensa perhemuodosta lapsen syntymän hetkellä." Kyllä, tästä olen täysin samaa mieltä. Nimenomaan aikuisilla on velvollisuus huolehtia paitsi lasten yhdenvertaisuudesta myös lasten perusoikeuksista, ja tässä ollaan aivan ytimessä. Riippumatta ympäristöstä tai perhemuodosta kaikilla lapsilla on ja täytyy jatkossakin olla yhdenvertaiset perusoikeudet alusta liikkeelle lähtien, oikeus äitiin ja oikeus myös isään, eivätkä nämä oikeudet ja mahdollisuudet voi myöskään olla kiinni perimänsä lapselle antaneen isän mietteistä lomaketta täyttäessään tai rajoittua vain kuukauteen lapsen syntymän jälkeen, niin kuin aloitteessa esitetään. Puolet lapsesta on isältä. Niin lapsen kuin isän mahdollisuuksien ja perusoikeuksien täytyy säilyä. Lapset eivät ole aikuisten, eivät myöskään naisten toiveiden tai haaveiden pelinappuloita. Lapsilla on ihmisoikeudet, ja niitä tämä aloite ei valitettavasti kunnioita.

Äitiyslaki, aloitteen tekstiä lainaten: "Tätä lakia sovelletaan äitiyden toteamiseen ja vahvistamiseen sekä äitiyden kumoamiseen." Elikkä äitiyskin voitaisiin kumota. Tässä jo heti alkuun on unohtunut määritellä se tärkein eli äitiys. Mikä on äiti, ja mitä on äitiys? Aloitetta lukiessa käy hyvin pian ilmi, että aloitteen takana olevat eivät ole lainkaan ymmärtäneet näitä ydinasioita tai sitten pyrkivät muuttamaan tyystin niiden merkitystä. Äiti — elämän ihme alkaa ja porautuu kohdun seinään, tulee osaksi äidin verenkiertoa, aineenvaihduntaa, liikkeitä, tuntemuksia ja tunteita. Yhteistä tiivistä vuorovaikutteista elämää yhdeksän kuukauden ajan. Se on valtava myllerrys, jossa äidin ja lapsen yhteys on jotakin aivan ainutlaatuista. Sitä voisi kuvailla hyvin pitkään, mutta vasta kun sen on itse kokenut, siitä voi jotakin ymmärtää. Tosin tässä maailmassa osa äideistä kaasuttaa raskausajan työkii-

reissä uraputkessa ilman, että siinä vaiheessa ymmärtää jakson ainutkertaisuutta. Kaikki äidit ovat naisia, mutta kaikki naiset eivät ole äitejä.

Äitiys, äidiksi tuleminen muuttaa naista. Valtaosalla tärkeysjärjestys muuttuu, arvot kirkastuvat, ja kun hän, joka kohdussa on ollut osa minua, syntyy, niin se vuorovaikutus, lapsen viattomuus ja pyyteetön rakkaus koskettaa äitiä usein hyvin syvältä, antaa aivan uutta merkitystä ja uutta suuntaa äidin elämälle.

Tässä tullaankin yhteen merkittävään syyhyn, miksi niidenkin kansanedustajien, jotka ovat aiemmin puoltaneet aloitetta, ei missään nimessä pitäisi hyväksyä esimerkiksi aloitteen ehdottamaa ennen lapsen syntymää tapahtuvaa toisen naisen vanhemmaksi tunnustamista. Vaikka naiset keskenään yhteisymmärryksessä ovat sopineet hedelmöityshoitoon menemisestä ja heillä omasta mielestään on kaunis ajatus perheestä, siis kahdesta naisesta, joista toinen tulee äidiksi, ja elämä jatkuisi auvoisena, niin realiteetti on usein aivan toisenlainen.

Lapsen syntymä muuttaa perhettä, se muuttaa jokaista parisuhdetta, ja monessa parisuhteessa se on myös kriisi. Perheessä, jossa lapsen isä ja äiti ovat odottaneet yhteistä lasta, isän voi aivan erityisellä tavalla sitoa perheeseen tunne ja tietoisuus siitä, että käsillä oleva vauva on osa minua, ja myös ymmärrys siitä, että lapsi tarvitsee myös isän läheisyyttä, kosketusta ja hoivaa hyvään kasvuun ja kehitykseen. Kahden naisen yhteiselossa toiselta naiselta puuttuu niin osuus lapsen perimään kuin äitiyden muuttavan jakson läpikäyminenkin. Äidiksi tulo muuttaa äitiä, äidiksi tulo muuttaa naista, ja se vääjäämättä muuttaa myös parisuhdetta.

Julkisuudessa vähemmän puhutaan, mutta tosiasia on, että monilla lesbosuhteeseen menevillä on lapsuudessa tai nuoruudessa syvälle tunteisiin tai kehoon vaikuttavia kokemuksia, laiminlyöntejä tai hyväksikäyttöä. (Olli-Poika Parviainen: Niin on heterosuhteissakin!) — Kyllä. — Lapsuuden tai nuoruuden lähi-ihmissuhteet vaikuttavat meihin jokaiseen. Mieli ei välttämättä muista, mutta keho muistaa. Parisuhde toimii monilla ainakin osin paikka-aineena, pyrkii lievittämään koettuja traumoja tai laiminlyöntejä, etsitään tasapainoa. Äitiys pehmittää naista, ja syntyvä lapsi hoitaa äitiä myös syvältä. Voi hoitaa ainakin osittain myös sisäisiä traumoja ja laiminlyöntejä, ja sen vuoksi parisuhteen toisen osapuolen merkitys voi muuttua hyvinkin paljon, varsinkin jos perustalla on alun alkaenkin ollut traumoihin tai laiminlyönteihin lievityksen etsiminen.

Lesbosuhteita hajoaa. Ei olisi kenenkään etujen mukaista, ei lapsen eikä äidiksi tulleen kumppanin, että yhteisestä sopimuksesta hedelmöityshoitoon lähtemisen perusteella tämä kumppani vahvistettaisiin toiseksi vanhemmaksi. Adoptio, myös sisäinen adoptio, toimii edelleen lapsen oikeudellista asemaa määrittelevänä varsin hyvin. Jos lapsen oikeudellista asemaa lapsen elatusvelvollisuutta ajatellen mietitään, niin siinä voisi ajatella, että yhteisestä päätöksestä hedelmöityshoitoon lähteneen naisparin toinen osapuoli yhteisestä päätöksestä ja äidin niin toivoessa merkittäisiin jo ennen syntymää toiseksi huoltajaksi, elatusvelvolliseksi.

Monet järjestöt, myös aloitteen takana olevat, ovat toistaneet, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsia ei saa laittaa eriarvoiseen asemaan hänen vanhempiinsa liittyvän syyn johdosta. Kyllä, myöskään äidin seksuaalisesta suuntautumisesta tai äidin parisuhteen muodosta riippumatta jokaisella lapsella, myös tämän lasten oikeuksien sopimuksen mukaan, on lähtökohtaisesti oikeus paitsi äitiin myös isään.

En millään muotoa voi kannattaa tätä kansalaisaloitetta enkä näe, että kukaan, joka todella kunnioittaa lasten oikeuksia ja pyrkii edistämään niin lasten kuin äitien ja isienkin oi-

keuksia ja pyrkii edistämään myös erilaisten perheiden hyvinvointia, voisi kannattaa tätä ehdotettua esityspakettia.

Sanottakoon, että itse olen toiminut yli 20 vuotta alalla ja kaikenlaisia nuoria tyttöjä, naisia, kaikenlaisia perhemuotoja kohdanneena pyrkinyt huolehtimaan tyttöjen ja naisten seksuaaliterveydestä, heidän hedelmällisyydestään ja pyrkinyt auttamaan lasten saamisessa heitä, niitä pariskuntia, perheitä, joilla lapsi on toiveissa, ja nähnyt monien perheiden myllerryksen, kun raskaus alkaa ja synnytys tulee, ja niin edelleen. Sanottakoon, että eilen istuin useamman tunnin 53 sivun kanssa ja levittelin niitä sohvalle ja minun oli vaikea päästä tästä lakipakettiehdotuksesta selvyyteen. Niin paljon epäselvyyksiä, niin paljon kyseenalaistamista, niin paljon sellaista, mitä ei suomalaisessa, demokraattisen yhteiskunnan lainsäädännössä pitäisi olla. Täytyy löytyä selkeämpiä keinoja turvata kaikkien hyvinvointi ja myös oikeudet, ja niin kuin useaan kertaan olen sanonut, lasten oikeudet edellä kaikenlaisten perheiden hyvinvointia edistäen. Mutta valitettavasti tämä kansalaisaloite... Hedelmöityshoitolakiin en tässä puutu. Myöhemmin otan puheenvuoron ehkä siitä. (Puhemies koputtaa)

En millään muotoa voi kannattaa tätä kansalaisaloitetta.

17.32 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! En nyt ole aivan varma, mistä oikein edes lähtisin liikkeelle. Mutta lähdenpä liikkeelle nyt siitä, mistä tässä aloitteessa on kysymys. Nimittäin tässä aloitteessa on juurikin kysymys lapsen oikeuksista, lapsen oikeusturvasta, lapsen oikeudesta vanhempiinsa. Nykyäänkin naisparin lapsi saa oikeuden molempiin vanhempiinsa, mutta se edellyttää pitkällisen, monivaiheisen sisäisen adoption prosessin. Äitiyslaki sen sijaan mahdollistaisi, että tämä lapsen tunnustaminen voitaisiin tehdä neuvolassa jo ennen lapsen syntymää. Eli kysymys on siitä, että turvataan naisparin lapselle kaksi vanhempaa heti syntymästä lähtien.

YK:n lapsen oikeuksien mukaan lapsia ei todellakaan saa syrjiä vanhempien ominaisuuksien vuoksi. Eli vanhempien ominaisuudet, kuten sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen, eivät saa vaarantaa lapsen oikeudellista asemaa. Nykytilanteessa kuitenkaan, kun lapsi syntyy perheeseen, jossa on vanhempina kaksi naista hedelmöityshoitojen tuloksena, ei ole olemassa säädöksiä lapsen oikeudellisesta asemasta suhteessa ei-biologiseen vanhempaansa.

Tästä siis on kysymys. Mutta tuntuukin, että nämä monet äitiyslakiin liittyvät vastustukset kumpuavat enemmänkin ehkä ennakkoluuloista tai vähintäänkin vääristä oletuksista. Yksi tällainen vastalause, johon on törmätty tämän äitiyslain osalta, on suhde isyyteen, ja äitiyslaki ei kyllä vie isyyttä yhtään keneltäkään. Se ei itse asiassa ole edes teoriassa mahdollista, koska tämä laki koskisi ainoastaan naispareja, jotka saavat lapsen hedelmöityshoidoilla tilanteessa, jossa isää ei ylipäätänsä voida vahvistaa. Äitiyslaki ei siis vie keneltäkään oikeutta isyyteen tai isään. (Sari Tanus: Ei pidä paikkaansa!)

Itse asiassa äitiyslaissa on kysymys oikeastaan monessa mielessä aika teknisestäkin muutoksesta, eikä tällä muutoksella ole minkäänlaista arjen merkitystä suurimmalle osalle suomalaisten elämää yhtään millään tavalla. Perheiden monimuotoisuus on jo tätä päivää, erilaisia perheitä on jo, ja lapsia syntyy erilaisiin perheisiin.

Sen sijaan tämä muutos on tosi tärkeä niille perheille, joita tämä koskee. Naisparit joutuvat tällä hetkellä käymään läpi aikaa vievän ja turhauttavan prosessin tämän perheen sisäisen adoption saamiseksi, ja tämä koetaan ihan ymmärrettävästi epätasa-arvoiseksi, nöy-

ryyttäväksi ja turhaksi. Kyseessä on kuitenkin pari, joka on yhdessä toivonut ja odottanut yhteistä lasta.

Huoli on turha myöskin liittyen tämän aloitteen sisältöön, "sekavuuteen", kuten edellinen puhuja tässä mainitsi. Nimittäin tämä lakialoite on itse asiassa valmisteltu huolellisesti oikeusministeriössä virkamiesten toimesta. Taustalla on isyyslaki, joka astui voimaan tämän vuoden alusta. Siinä säädetään lasten isyyden määräytymisestä. Viime kaudella valtioneuvostossa tätä asiaa käsiteltiin ja 14 ministeriä hyväksyi lausuman, jossa todetaan, että on tarve laatia säädökset siitä, miten lapsen juridinen suhde molempiin vanhempiin voidaan vahvistaa naisparien osalta samaan tapaan kuin isyyslaissa. Oikeusministeriön työryhmä valmisteli luonnoksen äitiyslaiksi. Vaalikauden lopussa sitten päätettiin, että tämä asia ei etene, mutta tämä äitiyslakialoite pohjaa tähän oikeusministeriön laatimaan esitysluonnokseen ja sen mukaiseen lainsäädäntöön.

Aloitteessa siis lähdetään siitä, että turvataan heti lapsen syntymästä lähtien kaikille lapsille samat oikeudet vanhemmistaan riippumatta, ja tätä ajatusta puoltavat kaikki suuret lapsi- ja perhejärjestöt — siis kaikki lapsi- ja perhejärjestöt ovat tämän aloitteen takana. Äitiyslaki on erityisen tärkeä nimenomaan tästä lasten yhdenvertaisuuden näkökulmasta, koska naisparille syntyvällä lapsella ei ole tällä hetkellä samanlaisia oikeuksia kuin muilla lapsilla. Oikeusturva toteutuu tällä hetkellä vasta tämän sisäisen adoption prosessin jälkeen, ja se voi viedä monta kuukautta ihan turhaan. Tämä äitiyslaki turvaa lapselle kaksi vanhempaa vahvistamalla äidin puolison roolin jo aikaisemmin. Tämä äitiyslaki selkeyttää nykyjärjestelmää, ja se säästää myös yhteiskunnan varoja, kun tämä kallis, monivaiheinen, työteliäs adoptioprosessi voidaan korvata vanhemmuuden tunnustamisella neuvolassa, niin kuin esimerkiksi isien kohdalla tehdään. Tämä on siis hyvä esimerkki turhan byrokratian purkamisesta. Nykyjärjestelmässä sisäisen adoption raskas prosessi vahvistetaan tuomioistuimessa, mutta äitiyslain mukaan tämä voitaisiin tunnustaa neuvolakäynnin yhteydessä. Tämä muutos ei ole keneltäkään toiselta millään tavalla pois, vaan ainoastaan puretaan tällaisia turhia, kalliita, raskaita välivaiheita.

Tämän äitiyden tunnustamisen edellytyksenä on parin yhteinen suostumus hedelmöityshoitoihin, joissa on käytetty sellaisia luovutettuja sukusoluja, joiden luovuttajaa ei voida vahvistaa isäksi. Ei ole teoriassakaan mitään vaaraa siitä, että tämä veisi isää millään tavalla keneltäkään, vaan kysymys on ihan muista asioista.

Aloite vaikuttaisi rekisteröidyssä parisuhteessa olevien naisparien hedelmöityshoidolla alkunsa saaneen lapsen vanhemmuuden vahvistamismenettelyyn. Tämä aloite siis vaikuttaisi ainoastaan tähän asiaan: rekisteröidyssä parisuhteessa olevan naisparin hedelmöityshoidon avulla saaman lapsen vanhemmuuden vahvistamismenettelyyn. Tähän tämä aloite liittyy. Se ei vaikuta vanhemmuuteen käytännössä yhtään millään muulla tavalla. Äitiyslailla ei ole muita vaikutuksia, ei isien, ei äitien elämään.

17.40 **Silvia Modig vas:** Arvoisa herra puhemies! Kyllä täytyy vähän ihmetellä, että ilmeisesti täällä eduskunnassa saa sanoa ihan mitä vain. Pidän joitakin aiempia puheenvuoroja aidosti asiattomina.

Edustaja Niikolle haluan todeta, kun te sanoitte, että äidiksi tullaan vain ja ainoastaan synnyttämällä, että no, se ei yksinkertaisesti pidä paikkansa ja se on äärimmäisen loukkaavaa kaikkia niitä äitejä kohtaan, joista on tullut äiti jotain muuta kautta. On olemassa, edustaja Niikko, äitejä, jotka eivät voi biologisesti tulla raskaaksi. Adoption kautta tullaan aivan samanlaiseksi, aivan yhtä arvokkaaksi, oikeaksi äidiksi. Sijaisperheen kautta voidaan

tulla aivan samanlaiseksi, yhtä arvokkaaksi, oikeaksi äidiksi. Uusioperheet luovat uutta vanhemmuutta. Meidän tehtävämme ei ole ottaa kantaa siihen, mimmoisia perheitä ihmisten pitää perustaa. Meidän tehtävämme on lainsäädännön keinoin varmistaa, että kaikki lapset ovat yhdenvertaisessa asemassa.

Täällä perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit hyvin hurskaasti aina puhuvat lapsen edusta, ja myös tämän aloitteen kohdalla te näette, että tämä ei ole lapsen etu. No, kaikki lastensuojelujärjestöt ovat kanssanne eri mieltä, he ovat sitä mieltä, että tämä on lapsen etu. Kovin selektiivisesti te sitä lasten etua puolustatte, koska niin moni lapsi jää sen teidän ahtaan perhekuvanne ulkopuolelle. Toivoisin, että olitte te naispareista ihan mitä mieltä tahansa, niin kykenisitte tämän lain kohdalla miettimään sitä, mikä on se lapsen etu, ja kyllä kaksi rakastavaa vanhempaa on ehdottomasti lapsen etu.

Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että kansalaisaloite on jälleen näyttänyt voimansa, koska jo viime kaudella ministeriössä valmisteltiin tämä laki ja edellisen eduskunnan lakivaliokunnan enemmistökin oli sitä mieltä, että tämä on epäkohta, joka on korjattava, jotta lasten yhdenvertaisuus toteutuu. Tältä hallitukselta, kuten edelliseltä, puuttui rohkeutta ja sydäntä tuoda lakiesitys eduskunnalle, ja vaadittiin kansalaisaloite, jotta eduskunta pääsee asiaa käsittelemään ja tämän epäkohdan korjaamaan.

Nykyisellä lainsäädännöllä naisparien lapset ovat eriarvoisessa asemassa. Molempia vanhempia ei voida tunnustaa lapsen vanhemmiksi, koska hedelmöityshoitolaki ei mahdollista, että hoitoa saadaan pariskuntana, vaikka lapsen hankinta on parin yhteinen tahto ja toive. Toisen äidin on aina käytävä läpi adoptioprosessi lapsen syntymän jälkeen, ja tämä johtaa siihen pöyristyttävään tilanteeseen, jossa lapsella ei ole oikeutta toiseen tosiasialliseen vanhempaansa heti syntymästä. Adoptioprosessi voi viedä muutamasta kuukaudesta jopa vuoteen. Silläkin uhalla, että tämä on liian raskas esimerkki, siinä traagisessa tilanteessa, missä biologinen vanhempi kuolee syntymän jälkeen, voi lapsi jäädä orvoksi, vaikka hänellä olisi tosiasiallisesti toinen vanhempi, joka häntä rakastaa ja joka on sitoutunut hänestä huolehtimaan. Se ei voi missään nimessä olla lapsen etu.

Tämä koskee siis vain lapsia, jotka ovat saaneet alkunsa hedelmöityshoitoklinikalla siten, että siittiöiden luovuttaja on kieltänyt mahdollisuuden isyytensä vahvistamiseen. Se koskisi tilanteita, joissa kaksi aikuista on yhdessä halunnut aloittaa hedelmöityshoidot saadakseen yhteisen lapsen. Nykytilanteessa näillä lapsilla ei syntyessään ole kuin yksi vanhempi, eikä heille nykyäänkään voida vahvistaa isää. Aloite ei vie keneltäkään isyyttä. Tämä laki mahdollistaa lapselle kaksi vanhempaa, ja se on varmasti lapsen etu.

Vanhempien, jotka ovat yhdessä päättäneet, että haluavat kantaa elämän mittaisen vastuun vanhemmuudesta, tulee olla samassa asemassa muiden vanhempien kanssa heti lapsen synnyttyä. Toinen äiti tulee aloitteen mukaisesti voida tunnustaa jo neuvolassa. Tällöin lapsen oikeudellinen asema on heti syntymästä selvä, ja näin laki on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukainen, sillä se kieltää lapsen syrjinnän hänen vanhempiensa ominaisuuksien vuoksi.

Ei mitenkään voi olla lapsen etu, että hänellä ei ole oikeutta toiseen vanhempaansa. Äitiyslaki korjaisi tämän tilanteen, ja toivottavasti eduskunta sen hyväksyy.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt avaamme debatin V-painikkeella, ja ensimmäisen debattipuheenvuoron saa edustaja Marin.

17.45 **Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tätä vastauspuheenvuoroa edustaja Niikon puheenvuoron jälkeen. Hän muun muassa totesi, että sateenkaariperheiden tilanteessa lapsi syntyisi sekamelskan keskelle. Kokonaisuudessaan on sanottava, että tämä teidän puheenvuoronne, jonka tuolta pöntöstä käytitte, oli törkeä, se oli hävytön ja se oli ala-arvoinen. (Paavo Arhinmäki ja Silvia Modig: Kyllä!) Te ette selkeästi tuon puheenvuoron perusteella näytä ymmärtävän, mistä tässä äitiyslakipaketissa on kyse, ettekä myöskään valitettavasti näytä ymmärtävän sitä, että tässä yhteiskunnassa on ihmisiä, jotka elävät sateenkaariperheissä ja kenties seuraavat tätä keskustelua. Tämä viesti, minkä heille täältä välititte — ja tämän voin sanoa myös sateenkaariperheessä itse kasvaneena — oli se, että nämä perheet, nämä lapset ja nämä ihmiset ovat vähempiarvoisia kuin te itse tai se, mitä mielestänne edustatte.

17.46 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä niin paljon vääristellään sanomisiani, että on pakko vähän oikaista, mikäli tässä minuutissa kerkeää edes jotain oikaisemaan.

Ensinnäkin minä otin esille täällä tekstissäni sellaisen, kuten tässä kansalaisaloitteessa sanotaan, että "äitiyden toteaminen ei edellytä sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen". Eikö tämä ole sekamelska, jos tämä laki muuttuu tällaiseksi? En minä arvostellut mitään perherakenteita täällä. Täällä vääristelette näitä asioita, ja minua hämmästyttää, että kansanedustajat eivät pysty ilman tilittämistä puhumaan asioista asioina vaan että mennään aina henkilökohtaisuuksiin ja ruvetaan vääristelemään asioita.

Toisekseen täytyy todeta se, mitä puheenvuorossanikin sanoin: Äidiksi tullaan lapsi synnyttämällä, ei lakeja säätämällä. Se on taivaan tosiasia. Toki on sijaisäitejä, minkä puheenvuorossanikin sanoin ja mainitsin, että heitä tarvitaan, jos lapsella ei ole aitoa äitiä, olemassa olevaa alkuperäistä äitiä. Mutta emme me voi lakeja säätää sen takia, että me haluamme kaksi äitiä tai kolme äitiä, joista joku voi olla jopa mies! (Puhemies koputtaa)

Että tämän hulluuden pitäisi pikkuhiljaa alkaa loppua, koska täällä ei järki enää tehoa mihinkään.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, pyydän, että täällä kuitenkin kunnioitus toisia edustajia kohtaan säilyy kaikilla puhujilla.

17.47 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua jotenkin häiritsee edustaja Niikon puheenvuoroissa, ja ehkä jollain tavalla tuli myös kristillisdemokraattien Tanuksen puheenvuorossa sellainen olo, että on olemassa joku käsitys siitä, että heteroperheet olisivat automaattisesti parempia kasvuympäristöjä. Mehän olemme käyneet täällä hyvinkin kipeitä ja kuumia debatteja, kun on puhuttu vaikka tasa-arvoisesta avioliittolaista, mutta tämä aloite on erittäin pientä ihmisryhmää koskeva aika juridinen keskustelu siitä, mikä on jo totta, että me vähän helpottaisimme sitä, kuinka se totuus tapahtuu siinä. Eli meillä on nyt jo naispareja, jotka voivat hankkia lapsia hedelmöityshoidon avulla, ja nyt me vain helpottaisimme sitä tapaa, miten tämä äitiys tässä yhteydessä voidaan tunnustaa. Minusta Suomessa tehtiin erinomainen laki, jossa isyyden tunnustamista helpotettiin viime hallituskaudella. Minusta se oli hyvä laki. Minusta myös tämä aloite on hyvin valmisteltu, ja siksi kannatan sen etenemistä, (Puhemies koputtaa) myös siksi, että lapsi- ja perhejärjestöjen näkemykseen luotan hyvin voimakkaasti.

17.48 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Päättelin, että tämä kansalaisaloite ei aiheuttaisi kovinkaan kiivasta keskustelua. Ihan riippumatta siitä, mitä mieltä on ollut tasa-arvoisesta avioliittolaista, tässä laissa on kysymys lasten oikeuksista, siitä, että tämä on todellisuutta tänä päivänä Suomessa: meillä on perheitä, joissa hedelmöityshoidon kautta naispari saa lapsen. Nyt kysymys on siitä, miten me huolehdimme näistä lapsista, siitä, että heillä on samat oikeudet kuin kaikilla muillakin syntyvillä lapsilla. Tämän vuoksi ajattelin, että kaikki ne, jotka sanovat puolustavansa lasten oikeuksia, ovat tämän puolella riippumatta aikaisemmista lainsäädännöistä. Olen pettynyt ja olen surullinen siitä, miten tässä muutamassa puheenvuorossa on jaettu ihmisiä vuohiin ja lampaisiin, annettu kuva, että on hyviä ja huonoja perheitä, (Puhemies koputtaa) hyviä ja huonoja ihmisiä. Tässä on kysymys ainoastaan siitä, että lapsilla on oikeus turvalliseen kotiin, turvalliseen perheeseen.

17.50 **Sari Raassina kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sari Tanus, lääkäri, määritteli salissa, mikä ja miten: mikä on äitiys, ja miten se äitiys syntyy? Ja hän vastaa, että äitiys syntyy synnytyksen ja raskauden kokemuksen kautta. Näin hän mitätöi, (Mika Niikko: Eikä mitätöinyt!) kuten Silvia Modig sanoi, adoptioäidit, uusioperheiden äidit, sijaisperheiden äidit.

Minulle äitiys on muutakin kuin raskaus ja synnytys. Äitiys on sitoutuminen vanhemmuuteen, äitiys on sen arjen jakamista lapsen kanssa. Minä toivoisin, että tässä salissa ei mitätöitäisi niiden äitien oikeutta omaan kokemukseensa äitiydestä.

17.50 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Raassinalle haluaisin todella sanoa — aikaa oli 10 minuuttia — että minulla on erittäin suuri kunnioitus adoptioäitejä kohtaan, adoptiovanhempia kohtaan. Ne lapset, jotka ovat menettäneet vanhempansa, saavat kodin, adoptioäidin ja toivottavasti sen adoptioisän myös. Samoin sijaisperheissä ja avoimessa adoptiossa äidit, adoptioäidit, tekevät erittäin erittäin arvokasta työtä.

Tässä on kyse siitä, että äiti, joka on raskaana... Minä kuvasin nimenomaan tätä tilannetta, että on pariskunta, kaksi naista, pari, toinen on tulossa äidiksi sen raskauden kautta ja toinen tässä tilanteessa ei ole äiti. Ja nimenomaan halusin nostattaa sitä esiin, niin kuin jossakin toisessakin puheenvuorossa oli, (Puhemies koputtaa) että tämä on iso asia, valtavan iso asia, mitä tapahtuu, kun nainen tulee raskaaksi ja synnyttää. (Välihuutoja) Ja se on eri...

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pidetään kiinni tästä minuutin vastauspuheenvuoroajasta.

17.52 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin maanantaina Oulun kaupungissa puhumassa Oulun kaupungin henkilöstölle kaksi tuntia tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Se oli hieno tilaisuus, kun siellä esimerkiksi neuvolahenkilökunta hyvin avoimesti ja rohkeasti pohti sitä omaa kykyään kohdata erilaisia perheitä ja peilasi myös sitä, mikä on ero henkilökohtaisella vakaumuksella ja sillä ammatillisella kyvyllä kohdata kaikki yhdenvertaisesti.

Nyt kun kuuntelee tätä keskustelua, niin tuntuu hämmentävältä, että me täällä yhteiskunnan keskiössä vielä debatoimme, onko jonkun perhe ikään kuin tunnustettava vai ei tai onko heillä mahdollisuuksia oikeuksiin vai ei. Vaan nimenomaan on kyse yhdenvertaisuu-

desta, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa todettu, lopulta hyvin teknisestä lainsäädännöstä, missä helpotetaan ja turvataan näiden jo olemassa olevien perheiden edellytyksiä. Tämä on oikeusministeriön valmistelema ja laajasti eri lapsi- ja perhejärjestöjen tukema esitys.

Täällä todettiin myöskin, että aikuinen on lasta varten. Juuri sitä myöskin tällä lakiesityksellä pyritään vielä paremmin vahvistamaan.

17.53 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Täällä on keskusteltu perhemuotista. Meillä on tällä hetkellä hyvin monenlaisia, erilaisia perheitä. Meillä on moniavioisia perheitä, vaikkei niitä avioliitoiksi kutsutakaan. Ja vaikka näitä moniavioisia perheitä, missä on monta aikuista esimerkiksi yhdellä lapsella vanhempana, ei kutsuta avioliitoksi, niin ei kukaan meistä ajattele, että he ovat vähemmän arvokkaita ihmisiä. (Sari Tanus: Juuri näin!) Tätä perustelua käytettiin, koska haluttiin romuttaa avioliittokäsitys nykyisellään ja laajentaa sitä samaa sukupuolta oleville. Tämä argumentti ei tässäkään asiassa päde.

Meidän ei pidä mitätöidä demokratiaa. Me saamme olla eri mieltä, kunnioitetaan erilaisia mielipiteitä. Minä koen, että tämä on taas askel kohti sukupuolineutraalia yhteiskuntaa. Ja tämän esityksen mukaan siis nainen, joka on vaihtanut sukupuolensa mieheksi, voisi olla äiti. Tämä on askel eteenpäin, ja tiedän, että lisää esityksiä, mikäli tämä menee läpi, (Puhemies koputtaa) on tulossa.

17.54 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsi tarvitsee kaksi rakastavaa vanhempaa, mutta lapsella voi olla vain yksi äiti. Lapsen tulee voida luottaa siihen, että äiti on äiti, eikä sitä tarvitse selittää kenellekään. Mutta lapsi tarvitsee ja hänellä on oikeus myös toiseen vanhempaan. Äitiyttä ei voi tunnustaa, se tulee lapsen syntymän myötä tai nykyisin jo hyväksi koettujen ja nähtyjen systeemien mukaan, mitä meillä lainsäädännössä on tällä hetkellä olemassa. Ne ovat todellakin kaikki lapsen edun mukaisia tilanteita. Lapselle on tärkeää, että äidin rinnalla on toinen henkilö. Se voi olla nainen, se voi olla mies — tärkeää on se, että lapsella on monta rakastavaa henkilöä, jotka katsovat, että heillä on vastuu lapsesta. Mutta lapsella voi olla vain yksi äiti.

17.55 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyselytunnilla kannettiin suurta huolta nuorten syrjäytymisestä ja yhteiskunnan ulkopuolelle ajautumisesta, ja muun muassa edustaja Niikko käytti silloin puheenvuoroja nimenomaan tähän aiheeseen liittyen, ja kun nyt reilua tuntia myöhemmin täällä Niikon puheenvuorossa muun muassa kyseenalaistetaan tuhansien sateenkaariperheissä elävien lasten perhemuoto, niin kysyn vain: Mihin tässä sitten unohtuu se huoli lapsesta ja lapsen oikeuksista? Eikö enää tässä vaiheessa olla huolissaan syrjäytymisestä? Sateenkaariperheissä elävien lasten suurimpia ongelmia nimenomaan ovat tämän yhteiskunnan ahdasmieliset suhtautumiset heidän perhemuotoihinsa ja heidän kokemansa syrjintä. Tämä esitys on erittäin pitkään odotettu, ja suuri kiitos aloitteen tekijöille ja kaikille allekirjoittaneille. Ja kuten täällä on jo tänään toistettu, on syytä toistaa: uudistus ei todellakaan ole keneltäkään pois, mutta sillä olisi valtava vaikutus siihen vähemmistöön, jonka elämää, arkea (Puhemies koputtaa) ja ihmisoikeuksia tämä nykyinen lainsäädäntö loukkaa syvästi.

17.56 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin edustaja Huhtasaarelle haluan huomauttaa, että sukupuolta ei vaihdeta, se korjataan. Tämä on hyvin tärkeä ero.

Toiseksi minä haluaisin muistuttaa siitä, että minä toivon sydämestäni, että kun me käymme tätä keskustelua tässä kansakunnan ikkunassa, me pitäisimme kiinni siitä vakaasta ja arvokkaasta käytöksestä, jota kansanedustajilta edellytetään. Sellainen puhe, jossa kokonaisia ihmisryhmiä leimataan, jossa tehdään karkeita yleistyksiä, jossa puhutaan perhesekamelskasta silloin, kun perhekäsitys ei vastaa omaa, on kiusaajan puhetta, ja minä toivon, että sellaista meidän ei tässä salissa tarvitse käydä.

Olen myös hieman hämmentynyt siitä, miksi tämä luonteeltaan melko teknisluonteinen kysymys tuntuu herättävän näin voimakkaita kysymyksiä tätä aloitetta vastustavien ihmisten päässä, enkä oikein voi vetää muita johtopäätöksiä kuin sen, että löytyy poliittisia kantoja, joiden perusteella vastustetaan kaikkia sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin ja heidän lapsiinsa liittyviä (Puhemies koputtaa) ihmisoikeuksien parannuksia, (Eeva-Maria Maijala: Ei pidä paikkaansa!) jos tilaisuus tulee.

17.57 **Lea Mäkipää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Niikko käytti suoran puheen, mitä hän tarkoitti. Jokaisella lainsäätäjällä on oikeus ja velvollisuus puhua sillä kielellä, minkä tuntee omakseen, ja minä myös näin puhun, että minun perhekäsitykseni lähtee ja tulee lähtemään siitä, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Kun käsittelimme sukupuolineutraaleja avioliittoja, kannattajat sanoivat, että se ei ole keneltäkään pois. Meni vähän aikaa, tuli aloite hedelmöityshoidoista, naisten hedelmöityshoidoista, ja sanotaan, että ei ole keneltäkään pois. Menee muutama vuosi, niin täällä joku iloitsee — täällä iPadia kun katson — että ihanaa, moniavioisuus tulee. Kestää muutaman vuoden, mutta jälleen me saamme kokea, kuka sitten onkin täällä eduskunnassa, että tulee kansalaisaloite moniavioisuudesta. On sisäistä avioliittoa, (Puhemies koputtaa) ryhmäavioliittoa, perheen sisältä, ja jälleen kannattajat sanovat, että se ei ole keneltäkään pois. (Puhemies koputtaa) Minun perhekäsitykseni ei tämmöistä voi ymmärtää, mutta kunnioitan kaikkia. (Puhemies: Nyt jo reilu minuutti!)

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Täällä on vielä muutama ensimmäistä kierrosta, sitten otamme vielä puheenvuoroja lisää.

17.58 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aloite voidaan nähdä normien purkuna, hyvin teknisenä asiana. Se karsii hallintoa, säästää resursseja, ei estä isyyden vahvistamista, on huolellisesti valmisteltu ja johtaa erittäin käytännölliseen lakiin. Puhumme täällä nyt kuitenkin ihmisten elämästä ja ihmisten elämästä nimenomaan myös raskaimmilla hetkillä. Jos nykykäytännössä lapsen biologinen äiti kuolee tai pari eroaa eikä adoptiota toiseen äitiin ole vielä vahvistettu, lapsella ei juridisesti ole vanhempaa, vaikka käytännössä onkin. Adoptioprosessit voivat olla hyvin pitkiä ja kalliita. Henkisesti ne ovat aina hyvin raskaita. Laki takaisi juridisen suhteen syntyvälle lapselle vanhempiinsa heti syntymästä lähtien, eikä raskasta adoptioprosessia tarvitsisi käydä läpi.

Haluan elää inhimillisessä Suomessa, jossa lapset ovat yhdenvertaisessa asemassa ja myös vanhemmilla on oikeus lapsiinsa. (Puhemies koputtaa) Tämä laki veisi Suomea yhdenvertaisempaan suuntaan.

17.59 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä koin edustajien Niikko ja Tanus puheenvuorot hyvin oudoiksi ja suuria ihmisryhmiä ja lukemattomia perheitä halventaviksi. Olen itse aivan perinnemenetelmällä kahden lapsen äidiksi tullut ja myöhemmin olen päässyt kolmen lapsen mummuksi, mutta en ollenkaan voi ymmärtää tätä edustaja Niikon ajatusta, että lasten oikeuksien tunnustaminen ja parantaminen tämän lakialoitteen mukaisella tavalla jotenkin halventaisi meitä biologisia äitejä. Aikoinaan, kun toinen lapseni oli vauva, luin psykologi Rudolph Schafferin kirjan äitiydestä ja nimenomaan äidin ja lapsen tunnesuhteesta ja kehityksestä, ja siitä jäi mieleeni (Puhemies koputtaa) näkemys, että äidin ei tarvitse olla nainen eikä hänen tarvitse olla yksi ihminen.

18.01 **Ulla Parviainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tästäkin keskustelusta huomaa, lapsen saaminen on vahvasti tunneasia, mutta minä ajattelen tätä lakialoitetta ihan pelkästään juridisena ja yritän rationaalisesti ajatella niin, että me olemme tässä nyt karsimassa turhaa byrokratiaa. Eli se adoptioprosessi jäisi nyt kokonaan pois, ja tämä tavoite, että lapsen oikeudellinen asema on selkeä jo hyvin varhaisessa vaiheessa, turvaa lapsen etua ja yhdenvertaisuutta, ja kai me nyt tässä salissa haluamme ajatella sitä lapsen etua.

18.01 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on nyt mainittu, että sateenkaariperheet ovat sekamelska, ja on puhuttu naisparien mahdollisista mielenterveysongelmista. Kyllä se nyt tosiasia on, että täällä ei ole puhuttu kunnioittavasti kaikista niistä eri perhemalleista, joita meillä on ollut olemassa vuosia ja jotka elävät arkeansa, tuolla kuuntelevat tätä keskustelua. Toivon, että te puheenvuoroissanne otatte huomioon sen ihmisen, jota tämä koskee, joka kuuntelee tätä keskustelua, koska tämä laki ei ole keltään pois.

Niikko sanoi, että lakeja säätämällä ei tehdä äitejä — no, ei niin. Äitejä syntyy rakkaudesta ja huolenpidosta, ja tämä rakkaus ja huolenpito tällä lakialoitteella halutaan varmistaa jokaiselle lapselle, myös heille, jotka syntyvät kahden naisen perheeseen. Mutta myös minä näen tämän hyvin teknisenä ja juridisena ja olen hieman yllättynyt tästä keskustelun sävystä. Me olemme muuttaneet isyyden tunnustamista, meillä on tasa-arvoinen avioliittolaki. Tämä on juridinen kysymys, jossa jo olemassa oleville lapsille taataan yhdenvertaiset oikeudet.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Tanus, Saarikko, Huhtasaari ja Arhinmäki, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

18.03 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hämmentävää ja surullista, että minun puheeni on koettu halventavina. Haluan selventää tässä, että en halveksi ketään. Kunnioitan ja pyrin kunnioittamaan jokaista ihmistä ihmisenä riippumatta hänen suuntautumisestaan.

Tämä lakiesitys ei ole tekninen, tämä on paljon paljon muuta. Sanottakoon se, että vaikka lakiesitys olisi valmisteltu huolella, niin nimenomaan käytännössä nähdään, jos se aiheuttaa monenlaista sekavuutta. Tässä yli 20 vuotta näiden asioitten kanssa työtä tehneenä näen hyvin, että tämä tuo sekavuutta.

On sanottu, että tämä ei ole keneltäkään pois. Nimenomaan, jos me ajattelemme, niin kuin tässä on tullut useammassa puheenvuorossa esille, että jos spermaa luovuttanut siinä

vaiheessa laittaa ruksin paperiin, että ei halua isyyttänsä vahvistettavan, niin jos hän hieman myöhemmin tuleekin toisiin aatoksiin, niin silloin on tilanne, että vaikka lapsi haluaisi ja biologinen (Puhemies koputtaa) lapselleen perimän antanut haluaisi vahvistaa isyytensä, niin se ei ole enää mahdollista. Tämä laki tuo tullessaan myös sen, että joiltakin voi olla se todellinen oikea isä pois.

18.04 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä salissa hämmentävän monta kertaa on nyt käytetty sanoja "sekavuus" ja "sekamelska". (Eduskunnasta: Kyllä!) Minusta tuntuu ehkä myös, että tämäntyyppisillä puheenvuoroilla halutaan hämmentää ja tehdä tästä sinänsä yksinkertaisesta juridisesta muutoksesta jotenkin huomattavasti periaatteellisempi ja jyrkempi kuin se niitten perheiden arjessa on. Toki se on iso ja merkittävä periaatteellinen kysymys mutta tässä isossa kuvassa suomalaista perhepolitiikkaa sittenkin ainakin sellainen varma asia, joka ei ole keneltäkään mitenkään pois.

Minusta on hienoa, että valoon tulee se tosiasia, että suomalaiset perheet ovat moninaisia. Itse haluan kunnioittaa vanhemmuutta sen kaikissa muodoissa ja toivoa jokaiselle suomalaiselle perheelle hyvää ja rohkeutta olla vanhempi niistä omista lähtökohdistaan käsin. Tämä on fundamentti, jolla itse ajattelen suomalaisen lapsi- ja perhepolitiikan kehittymistä ja kehittämistä.

Siksi on hyvä vielä kerrata, mistä tässä on kysymys. (Puhemies koputtaa) Nykyisin naisparin lapsi voi saada kaksi vanhempaa perheen sisäisen adoption kautta ja äitiyslaki mahdollistaa...

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pidän kiinni tästä minuutin ajasta.

...sen tunnustamisen neuvolassa jo ennen lapsen syntymää. Näin yksinkertainen muutos.

18.05 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Politiikka on pääosin mielipiteitä. Mikä on poliittinen puolue, jos sillä ei ole ideologiaa? Tässä salissa, tässä yhteiskunnassa myös niin sanotusti ahdasmielisillä pitää olla tilaa ja myös erilaisille vakaumuksille pitää olla tilaa. Sipilä on linjannut, että tämä äitiyslaki on omantunnon asia, ja siitä me äänestämme ja sitä ennen nyt keskustelemme ja sitä sitten vielä valiokunnassa käsittelemme.

18.06 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä olen ollut näissä asioissa tähän asti aina Päivi Räsäsen kanssa samaa mieltä. Nimittäin olen ollut sitä mieltä, että aikoinaan, kun rekisteröity parisuhde säädettiin, seuraava askel siitä oli tasa-arvoinen avioliittolaki. Olin sitä mieltä, että kun hedelmöityshoitolaista säädettiin, niin se tulee laajentumaan ja niin edelleen. Nämä eivät ole olleet mitään piiloagendoita. On kerrottu, että nämä ovat askelia.

Mutta sen sijaan nyt tässä lainsäädännössä en kyllä tunnista niitä piiloagendoita, joita täällä nostetaan esiin. Se, että tässä epäillään olevan piiloagenda, kertoo ehkä tämän arvion tekijän omasta tavasta tehdä politiikkaa enemmän kuin niistä, jotka haluavat tehdä varsin teknisen ja yksinkertaisen lakimuutoksen, jolla halutaan turvata lapsille samanlaiset oikeudet kuin muillakin. Esimerkiksi kun täällä edustaja Mäkipää puhui hedelmöityshoidosta,

(Puhemies koputtaa) niin tasa-arvoinen avioliittolaki ei liity tähän äitiyslakiin millään tavalla.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten palaamme puhujalistaan.

18.07 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Nyt kun olemme palanneet puhujalistaan, niin aivan ensi alkuun haluan kiittää edustajia Emma Kari, Saara-Sofia Sirén ja Silvia Modig erinomaisista puheenvuoroista tässä lähetekeskustelussa.

Lapsen etu on, että hänellä on turvatut perhesuhteet heti syntymästään lähtien. Äitiyslaki takaa naisparien lapsille selkeämmän oikeudellisen aseman lapsen synnyttyä. On mielestäni suorastaan kummallista, että tämän asian edistämiseen on edes tarvittu kansalaisaloite, sillä esitys äitiyslaiksi on tunnetusti valmisteltu huolellisesti oikeusministeriössä jo vuonna 2014. Kiitos kuitenkin kansalaisaloitteen laajalle tekijä- ja tukijajoukolle tärkeän asian saattamisesta käsittelyymme tätäkin kautta.

Äitiyslain myötä lapsen toinen äiti voisi tunnustaa lapsen omakseen, kun raskaus on alkanut hedelmöityshoitoklinikalla parin yhteisestä suostumuksesta. Nykytilanteessa tähän vaaditaan perheen sisäinen adoptio, joka jättää toisen vanhemman aseman pitkäksi aikaa vahvistamatta ja teettää tarpeetonta viranomaistyötä. Byrokratian purkamisen lisäksi kyse on perheiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Äitiyslaki tekee siis naisparien lasten oikeudellisesta asemasta turvatumman. Jos lapsen vanhemmat eroavat raskausaikana, äitiyslaki turvaa lapsen oikeuden elatukseen ja perintöön myös toiselta vanhemmaltaan sekä antaa lapselle oikeuden tavata toista vanhempaansa. Se myös turvaa lapsen tilanteen, jos toinen vanhemmista menehtyy raskauden aikana tai synnytyksessä. Nämä ovat traagisia tilanteita, ja lainsäädännön on oltava aukoton. Lapsen aseman vahvistamisen lisäksi äitiyslaki säästää myös yhteiskunnan resursseja, kun selkeissä tilanteissa naisparit eivät enää joudu läpikäymään perheen sisäisen adoption raskasta ja kuormittavaa prosessia turhaan. Laki säästää sekä kuntien adoptioneuvojien että käräjäoikeuksien työtä, sillä nykytilanteessa sisäistä adoptiota on haettava erikseen käräjäoikeudelta ja sitä varten on käytävä erillinen adoptioneuvonta. Tuntuu erikoiselta.

Kaikki merkittävät lapsi- ja perhejärjestöt, arvoisa puhemies, kannattavat tätä aloitetta. Se on mielestäni vahva signaali sen puolesta, että vaikka tässä salissa käydään monenlaista keskustelua, niin tämän aloitteen läpimeno olisi lapsen etu.

Oikeusministeriön valmistelussa on otettu täysimittaisesti huomioon isyyslain sisältö. Esitys sisältää myös tarvittavat muutokset liitelakeihin. Lisäksi äitiyslain yhteydessä on huomioitava tasa-arvoisen avioliittolain tuomat lainsäädännön muutokset. Äitiyslakia vastaava lainsäädäntö on voimassa kaikissa muissa Pohjoismaissa ja useimmissa Länsi-Euroopan maissa. Hyväksymällä tämän lakimuutoksen emme siis olisi todellakaan yksin, päinvastoin. Laki ei ole keneltäkään millään tavalla pois. Se on tullut selväksi moneen kertaan. Vaikka kuinka puhuttaisiin, niin tämä laki ei ole keneltäkään millään tavalla pois. (Sari Tanus: Se estää isän tunnustamisen!) — Päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Tämä on ennen kaikkea laki, joka edistää lasten oikeuksia, edistää yleistä tasa-arvoa, edistää yhteiskunnan normipurkua, ja meillä on mahdollisuus tämä pieni lakimuutos nyt nopeasti halutessamme tehdä. Säädetään siis äitiyslaki, jotta naisparienkin lapsilla olisi syntymästään lähtien oikeus elatukseen, perintöön ja tapaamiseen suhteessa molempiin vanhempiinsa. Ei ole olemassa perusteltuja syitä tehdä toisin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Jatkamme puhujalistaa, ja nyt on puheenvuoron pyytäjiä sen verran vähän, että puheenvuoroja voi pyytää P-painikkeella.

18.11 **Sanna Marin sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että on harmillista, että äitiyslaki on lähetekeskustelussa juuri nyt, kun lakivaliokunta on Oulussa valiokuntamatkalla. Äitiyslaki tulee lakivaliokunnan käsittelyyn, ja valiokuntamatka on ollut eduskunnalla hyvissä ajoin tiedossa. Tähän keskusteluun onkin tästä syystä ollut vain muutaman meistä valiokunnan jäsenistä mahdollista osallistua.

Käsittelyssämme on nyt kansalaisaloite äitiyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Aloite on tärkeä naisparien ja ennen kaikkea naisparien syntymättömien lasten oikeusturvan kannalta. Asia on ollut esillä jo edellisen hallituksen aikana, jolloin oikeusministeriö valmisteli lakia silloisen oikeusministerin Anna-Maja Henrikssonin johdolla. Äitiyslaki on valmisteltu täysin valmiiksi oikeusministeriössä edellisellä hallituskaudella. Vastaava lainsäädäntö on voimassa kaikissa muissa Pohjoismaissa ja useimmissa Länsi-Euroopan maissa, kuten täällä on aiemmissakin puheenvuoroissa tuotu esiin.

Nykyisin se, että naisparin lapsi voisi saada kaksi juridista vanhempaa, vaatii pitkän ja raskaan perheen sisäisen adoptioprosessin. Tämä jättää lapsen oikeudellisen aseman heikoksi raskauden ajaksi ja myös syntymän jälkeen. Erityisen ongelmalliseksi tilanne muodostuu, mikäli synnyttävä äiti kuolee synnytyksessä. Tällöin lapsi jää juridisesti vaille vanhempaa, vaikka toinen vanhempi tosiasiallisesti on olemassa. Tilanne on lapsen oikeuksien kannalta kestämätön ja täysin tarpeeton. Lapsen oikeusturvaan on kiinnittänyt huomiota myös lakivaliokunta mietinnössään, kun käsittelimme tasa-arvoisen avioliittolain liitännäislakeja. Asia nousi vahvasti esiin asiantuntijalausunnoissa valiokuntakäsittelyn aikana.

Arvoisa puhemies! Äitiyslaki määrittelee synnyttäjän puolison asemaa. Se mahdollistaa lapsen tunnustamisen neuvolassa ennen lapsen syntymää. Isät ovat voineet tunnustaa lapsensa neuvolassa vuoden 2016 alusta lukien isyyslain voimaantulon myötä, joka oli tarpeellinen ja hyvä uudistus, ja nyt tämä mahdollisuus on laajennettava koskemaan myös naisparien ei-synnyttävää äitiä. Tunnustamisen edellytyksenä on parin yhteinen suostumus hedelmöityshoitoihin, joissa on käytetty sellaisia luovutettuja sukusoluja, joiden luovuttajaa ei voida vahvistaa isäksi, ja tällöin tätä ongelmaa isyyden mahdollisuudesta tai tunnustamisesta ei tässä tilanteessa tosiasiallisesti ole. (Sari Tanus: Se ei ole koko totuus!)

Äitiyslain säätämistä tukevat kaikki suuret lapsi- ja perhejärjestöt, mukaan lukien Suomen Unicef, Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Väestöliitto ja Lastensuojelun Keskusliitto. Tämä ei ole sattumaa, nämä tahot ajavat lasten oikeuksia. Kansalaisaloitteen pohjana oleva lakiluonnos on ministeriövetoisesti valmisteltu, sille on selkeä tarve, ja aloitteella on laaja kannatus asian kannalta keskeisten tahojen keskuudessa. Järjestöt ovat ottaneet asiaan tänään kantaa ja toteavat seuraavaa: "Yhteiskunnan on huolehdittava jokaisen lapsen oikeusturvasta ja edistettävä lasten välistä yhdenvertaisuutta. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsia ei saa laittaa eriarvoiseen asemaan hänen vanhempiinsa liittyvän syyn johdosta."

Tilanne ei tällä hetkellä ole yhdenvertainen tai ongelmaton lasten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Äitiyslakia tarvitaan, jotta lapsella olisi syntymästään lähtien oikeus elatukseen, perintöön ja tapaamiseen suhteessa molempiin vanhempiinsa. Tähän varmasti viitataan, kun täällä on puhuttu teknisestä tai juridisesta lakimuutoksesta, (Silvia Modig:

Juuri näin!) mutta sillä on kuitenkin myös iso merkitys näiden lasten oikeusturvan kannalta.

Säätämällä äitiyslain turvaamme naisparien lapsille kaksi vanhempaa ja yhdenvertaisen aseman syntymästä lähtien. Tämä on vähintäänkin oikeus ja kohtuus. Eduskunnan tulee tarttua asiaan nyt ja korjata nykyinen ongelmallinen tilanne. Valitettavasti tätä työtä emme saaneet loppuun viime hallituskaudella. Kannatan lämpimästi kansalaisaloitetta äitiyslain säätämisestä ja toivon, että tämän salin keskustelu tästä eteenpäin jatkuu asiallisena. Nämä ihmiset ansaitsevat sen.

18.16 **Sari Raassina kok:** Arvoisa puhemies! Kun tämän hallituksen selkeänä tavoitteena on kansalaisten arkea vaikeuttavien normien purkaminen, on hämmentävää, ettei näin yksinkertaista ja selvää asiaa voitaisi hoitaa tällä lakimuutoksella ilman valtavaa tunnepohjaista debattia. Samalla se on yksi askel kohti sen tosiasian tunnustamista, että keskellämme elää erilaisia perheitä, eri tavoin maailmaan saatettuja lapsia ja eri tavoin vanhemmiksi tulleita tai tulevia ihmisiä. Lainsäädännön on seurattava perässä siten, että kansalaisten oikeudet tulevat turvatuiksi ja velvollisuudet määritellyiksi.

Meidän täytyy — ja miksi meidän täytyy? — tässä salissa toistuvasti käydä keskustelua monille ihan arkipäiväisistä asioista, ja noissa keskusteluissa usein ihmisten yhdenvertaisuus ja jopa ihmisoikeudet tulevat kyseenalaistetuiksi varsin karkealla tavalla.

Lähes kaikki olennainen on jo tästä asiasta sanottu, muun muassa Saara-Sofia Sirénin ja Silvia Modigin puheenvuoroissa, joihin lämpimästi voin yhtyä. Totean kuitenkin, että sisäinen adoptio on byrokraattinen prosessi, joka ei tällä hetkellä lapsen näkökulmasta turvaa hänen oikeuksiaan suhteessa vanhempiin, jotka ovat yhdessä päättäneet ryhtyä juuri tämän lapsen vanhemmiksi. Lapsen oikeus rakastaviin ja myös juridisiin vanhempiin toteutuu juuri tämän lain hyväksymisen kautta. Ja kuten jo sanottu, tämä ei ole keneltäkään pois vaan niin monelle lisää.

Kansalaisaloite on tismalleen oikealla asialla, ja tuen sitä täydellä sydämellä.

18.18 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Myös minä tuen täydestä sydämestäni tätä kansalaisaloitetta ja tuen myös puheenvuoroja, joita edustajat Kari, Sirén, Raassina, Kosonen, Modig, Parviainen ja Marin ovat tästä asiasta käyttäneet. Olen samaa mieltä myös niiden edustajien kanssa, jotka ovat ihmetelleet sitä, miksi tällainen asia herättää intohimoja. Näyttää olevan niin, että usein sellaiset asiat, jotka eivät maksa mitään, jotka vain helpottavat ihmisten elämää eivätkä ole keneltäkään pois, herättävät intohimoja. Muistan aikaisemmilta vuosilta, kun opiskelijana, ennen kuin minulla oli mitään suunnitelmaa mennä naimisiin, luin komiteamietintöä, jossa ehdotettiin, että nainen voi pitää nimensä naimisiin mennessään, ja ajattelin, että "kiva, tämä ehtii toteutua ennen kuin itse menen naimisiin". Näin ei käynyt: minä ehdin olla kymmenen vuotta naimisissa ja erotakin, ennen kuin tämä sukunimilaki tuli voimaan.

Useat edustajat ovat jo todenneet sen, että tätä ehdotusta tukevat kaikki suuret lasten oikeuksia ja lastensuojelua ajavat järjestöt, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Väestöliitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Pelastakaa Lapset ja Suomen Unicef. Luulisi tosiaan, että tällainen asia olisi aivan itsestään selvä.

Täällä on jo moneen kertaan todettu myös, että nykylaki jättää naisparin lapsen, jonka naispari on yhdessä päättänyt hankkia, oikeudellisen aseman epävarmaksi 1—12 kuukauden ajaksi, mikä ei ole lapsen oikeuksien mukaista. Kaikki me, joilla on lapsia, tiedämme,

että se aika, jolloin lapset ovat pieniä, on vanhemmille hyvin vaativaa aikaa. Yhteiskunnan ei tarvitsisi lainsäädännöllisten esteiden takia hankaloittaa tätä aikaa yhtään sen enempää kuin mitä aivan luonnollisista syistä se aika on vaativaa.

Täällä on väitetty, että tämä laki jotenkin heikentäisi lapsen oikeutta biologiseen isään. Ymmärtääkseni siltä osin tämä tilanne, naisparin lapsen tilanne, on aivan sama kuin heteroparin lapsen, joka syntyy luovutettujen siittiöiden avulla. Heteroparin aviomies on sen lapsen isä juridisesti, mutta lapsella on oikeus saada tietää näiden siittiöiden luovuttaja eli biologinen alkuperänsä. Eli tässäkin olisi kysymys vain tasavertaisuuden toteuttamisesta.

Arvoisa puhemies! Eilen eduskunnan naisverkosto järjesti tilaisuuden, jossa muisteltiin yhden ensimmäisistä kansanedustajista ja ensimmäisen naisministerin Miina Sillanpään elämäntyötä. Siinä yksi keskeinen asia oli parantaa naimattomien äitien ja heidän lastensa asemaa. Suomessa on todella ollut pitkä aika, jolloin yhteiskunta suhtautui lapsiin aivan eri tavalla sen mukaan, olivatko nämä syntyneet avioliitossa tai oliko äiti naimisissa lapsen syntymän hetkellä vai ei. No, tästä olemme onneksi päässeet jo todella pitkän matkan eteenpäin, ja nyt on aika antaa tasavertainen asema myöskin naisparien lapsille.

Arvoisa puhemies! Tuossa debatissa yritin referoida — mutta aika katkesi kesken — mielestäni viisasta kirjaa äitiydestä, jonka luin silloin, kun oma nuorempi lapseni oli vauva. Tartuin siihen kirjaan hiukan epäluuloisena, koska oletin, että se on jälleen yksi tällainen äitejä syyllistävä kirja, jossa sanotaan, että äidin pitää olla suurin piirtein koko ajan liimattuna siihen lapseen, muuten hän on huono äiti ja lapsi menee hunningolle, ja kukaan muu ei koskaan kelpaa pitämään lapsesta huolta. Kirja käsitteli lapsen ja äidin tunnesuhdetta, sen merkitystä lapsen tunne-elämälle ja kasvulle ja turvallisuudentunteelle, mutta siinä myöskin todettiin, että äidin — siinä mielessä kuin mitä se kirja käsittelee — ei tarvitse olla lapsen biologinen äiti, äidin ei tarvitse olla nainen eikä äidin tarvitse olla yksi ihminen. Äitiydessä ja vanhemmuudessa olennaisinta on se perhe, jossa lapsi kasvaa, ja sen perheen sisäiset tunnesuhteet.

18.24 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tullut hyvin paljon tärkeitä asioita esille, todella arvokkaita esityksiä kaikilta henkilöiltä.

Tässä esityksessä ei ole kyse tasa-arvosta, vaan lapsen oikeudesta. Kyse ei ole todellakaan perheen tunnustamisesta, vaan yhdestä äidistä. Minä tunnustan perheeksi hyvin monimuotoiset perheet. Tänä päivänä on tärkeintä se, että lapsilla on rakastavat vanhemmat. Keneltäkään ei ole pois, että lapselle kirjataan vain yksi äiti, se on ehdottomasti lapsen etu, että kirjataan vain yksi äiti. Tärkeää on, että lapselle voidaan kirjata toinen vanhempi, toinen huoltaja, toinen henkilö, joka on juridisesti vastuussa lapsesta. Mutta lapsella voi olla vain yksi äiti. Kyse on myöskin biologiasta, kyse on normaalielämästä. Siinä olen samaa mieltä monen tässä salissa puhuneen ja asioita esittäneen kanssa, että tulee kirjata kaksi vanhempaa. Siitä lähes kaikki tässä salissa ovat samaa mieltä, että lapsi tarvitsee kaksi vanhempaa. Mutta todellakaan ei tarvitse olla kahta äitiä, vaan kaksi vanhempaa. Kuitenkin meidän tulee vielä pohtia, miten varmistetaan lapsen todellisen isän oikeus.

Lainsäädäntöä voisi mielestäni muokata siltä pohjalta, että tällainen henkilö, joka on puoliso, ilmoittautuu jo raskausvaiheessa toiseksi huoltajaksi tai ehkä voisi olla jo automaattisesti toinen huoltaja ja hänet rekisteröidään toiseksi huoltajaksi, toiseksi vanhemmaksi. Me voisimme rakentaa lakikorjauksen lähtökohdaksi, että tällainen naispuoliso olisi aina toinen huoltaja olematta silti äiti. Analogia isyyden tunnustamiseen ei todellakaan sovellu, koska siinä todellinen biologinen isä tunnustaa isyyden, ei kuka tahansa henkilö,

jonka kanssa äiti sattuu asumaan sillä hetkellä — tai vaikka olisi kuinka virallisesti jo yhdessä, äiti on silti aina äiti ja isä on isä. Todellista isää ei saa noin vain jättää heitteille, jos hän haluaa olla isä.

Lapsella on todellakin siis oikeus kahteen rakastavaan vanhempaan, joista vain yksi voi olla oikeasti biologinen äiti tai muuten äiti. Itse olen neljän lapsen äiti, ja olen todella ylpeä ja onnellinen siitä, että minä olen onnistunut elämässäni saamaan neljä kaikkein tärkeintä asiaa, kaikkein suurinta asiaa — minä saan olla neljän lapsen äiti. Lapseni ovat varmasti aivan yhtä arvokkaita kuin he, jotka kasvavat kahden samaa sukupuolta olevan henkilön perheessä. Mutta heilläkin tulee olla selvästi oikeus yhteen äitiin ja kahteen vanhempaan. Lapset ovat Luojan lahja. Olen sanonut tämän hyvin monta kertaa, sillä meillä on Suomessa hyvin paljon aviopareja tai sitten muuten vain yhdessä eläviä pareja, jotka haluavat saada lapsen. Periaatteessa se olisi aina mahdollista, mutta nämä vain eivät saa lasta, vaikka kuinka yrittävät. Elikkä lapsen saanti on todella iso ja merkittävä asia. Ei äitiys ole noin vain otettava asia. Arvostakaamme niitä henkilöitä myöskin, jotka eivät ikinä pysty pääsemään äidiksi, vaikka kuinka yrittävät päästä äidiksi.

Jatkakaamme tätä asiaa eteenpäin sillä tavalla, että lähdemme siitä, että lapsella tulee olla kaksi vanhempaa, mutta vain yksi äiti.

18.29 **Anna-Maja Henriksson r:** Arvoisa puhemies! Tässä talossa on samanaikaisesti tämän keskustelun kanssa käynnissä sote-seurantaryhmän kokous, ja sen takia on vaikeata olla kahdessa paikassa samaan aikaan, mutta onneksi ehdin tänne saliin.

Värderade talman! Det är faktiskt viktigt att vi tänker på barnets bästa när vi diskuterar moderskapslagen. Ett barn kan inte välja till vilken familj det föds. Därför är det helt centralt att se på den här frågan ur barnets synvinkel. I dagsläget har barn som föds in i ett parförhållande med två kvinnor en mycket svagare juridisk position än andra barn. Genom moderskapslagen rättar vi till det här missförhållandet.

Arvoisa puhemies! On olennaisen tärkeää, että keskustelemme tästä asiasta lapsen näkökulmasta. Lapsella, joka syntyy perheeseen, missä kaksi naista elää parisuhteessa, on tänä päivänä paljon heikompi juridinen asema verrattuna muihin lapsiin. Korjaamaan tämä tilanne tarvitaan äitiyslaki, jotta lapsella olisi syntymästään lähtien oikeus elatukseen, oikeus perintöön ja tapaamiseen suhteessa molempiin vanhempiinsa.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän selkeän oikeusnäkemyksen mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Toivomme, että tässä salissa löytyisi avarakatseisuutta ja poliittista rohkeutta hyväksyä tämä lakimuutos, joka nyt tuodaan eduskuntaan kansalaisaloitteen muodossa.

Itse ajoin tätä asiaa oikeusministerinä edellisessä hallituksessa. Lakiesitys ei silloin edennyt eduskuntaan saakka, mutta kaikki pykälät ovat valmiita. Se oli esitys, joka oli allekirjoitusta vailla.

Toivon, että eduskuntaryhmissä äitiyslaki voitaisiin nyt käsitellä omantunnon kysymyksenä ja että me sillä tavalla voisimme, yli puoluerajojen, rakentaa enemmistön lakimuutoksen taakse.

Haluan muistuttaa siitä, että vastaava lainsäädäntö on voimassa kaikissa muissa Pohjoismaissa ja useimmissa Länsi-Euroopan maissa. Äitiyslain säätämistä tukevat myös kaikki

maamme suuret lapsi- ja perhejärjestöt mukaan lukien Suomen Unicef, Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Väestöliitto ja Lastensuojelun Keskusliitto.

Arvoisa puhemies! Tässä ei pitäisi olla mitään dramaattista, ja keneltäkään ei viedä mitään pois.

Värderade talman! Att godkänna moderskapslagen handlar inte om ett dramatiskt steg. Nu gäller det att se saken ur barnets synvinkel. Motsvarande rättstänkande finns redan i de övriga nordiska länderna och i största delen av Västeuropa. Jag hoppas att också Finland är moget att ta detta steg.

18.33 **Jani Toivola vihr:** Arvoisa puhemies! Haluan ihan aluksi sanoa, että annan lämpimän tukeni tälle kansalaisaloitteelle äitiyslaista. Haluan kiittää kaikkia niitä taustaorganisaatioita, yksilöitä ja ihmisiä, jotka ovat laittaneet omaa aikaansa tämän esityksen valmisteluun.

Täällä on osassa tätä esitystä vastustavia puheenvuoroja todettu, että eikö täällä saa sanoa omaa mielipidettään ääneen, tai sanottu, että kyllähän jokaisella on oikeus mielipiteeseen ja sananvapauteen. Totta kai periaatteessa on, mutta itse kuulun siihen joukkoon, jossa haluaisin myös pohtia ääneen sitä, milloin jonkun ihmisryhmän kohdalla enää se sananvapaus ei voi toteutua siinä mielessä, että voidaan sanoa mitä vain. Se on yhteiskunnallista kehitystä, kun me tulemme tietoisiksi uudesta elämästä. Kun yhdenvertaisuus etenee ja tasa-arvo etenee, niin sen tulisi samalla silloin tuoda näille eri yksilöille tai eri vähemmistöryhmiin kuuluville ihmisille myöskin se ihmisoikeudellinen ja tasa-arvon suoja, niin että heidän ei tarvitse yhteiskunnassa altistua ihan minkälaiselle keskustelulle tahansa — tai varsinkaan keskustelulle, joka kyseenalaistaa sen elämän, mikä tapahtuu tällä hetkellä, tänään tässä ja nyt. Minun mielestäni tästä on kysymys. Itse katson, että jos me katsastelemme tätä kansalaisaloitetta äitiyslaista, niin meillä on edessä semmoinen kysymys, jonka ei pitäisi enää olla edes tässä salissa millään tavalla debatin alainen kysymys. Me puhumme perheistä, jotka elävät arkeaan tässä yhteiskunnassa tänään, niin fyysisesti kuin myöskin kielen ja verbaliikan tasolla.

Täällä on puhuttu, että lapsella ei voi olla kahta äitiä, mutta meillä on valtavasti suomalaisessa yhteiskunnassa perheitä, joissa on tälläkin hetkellä kaksi äitiä ja joissa lapsi kutsuu kahta turvallista aikuista ympärillään omiksi äideiksensä. Tämä on minun mielestäni semmoinen näkökohta, joka on ehdottomasti otettava huomioon, ja uskon, että tämä on myöskin osa sitä argumentaatiota ja pohjaa, minkä takia kaikki merkittävimmät lapsen etua ajavat järjestöt Suomessa ovat lähteneet tämän esityksen taakse. Se on minun mielestäni semmoinen kannanotto, mitä ei myöskään kannata ottaa kevyesti. Nämä ovat hyvin vakaita järjestöjä, jotka tekevät kunnioitettavaa ja arvostavaa työtä monialaisesti lapsen edun näkökulmasta. He eivät myöskään hetken mielijohteesta lähde tukemaan asioita, vaan kyllä siellä on hyvin paljon asiantuntemusta ja harkintaa ja pitkän aikavälin perspektiiviä suomalaiseen yhteiskunnalliseen elämään, lapsen etuun, sen lapsen edun kehittymiseen ja suomalaisten perheiden kehittymiseen ja hyvinvointiin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Viittasin aikaisemmin siihen, että olin Oulussa maanantaina tämmöisessä koulutusseminaarissa keskustelemassa kunnan työntekijöiden kanssa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Yksi näkökulma, mistä tästä puhuttiin: puhuttiin neuvoloista ja siitä, miten neuvolassa kohdata näitä erilaisia suomalaisia perheitä. Yksi hieno oivallus siellä oli se, että kun neuvolan vastaanotolle tulee perhe, joka on ehkä hoitajalle vaikka perhemuotona jotenkin uusi

tai erilainen, josta hän ei ihan tiedäkään, voiko hän sitä vanhaa tapaa katsoa omaa ammattiaan soveltaa suoraan perheeseen, niin miten tärkeää ja ammatillisesti vastuullista siinä olisikin kääntää tilanne niinpäin, että ammattilaisuus ei olekaan tässä kohtaa heti välttämättä perheen neuvomista vaan se saattaisikin olla perheeltä avun kysymistä, keskustelun avausta siitä, että kertokaa teidän perheestänne ja teidän perheenne tarpeesta. Sillä kysymyksellä ammattilaisena minä avaankin oven sille, että se uusi perhemuoto tulee järjestelmälle tutuksi ja on mahdollisuus uudella tavalla arvioida, miten me nämä palvelut järjestämme, miten me sen kohtaamisen luomme, jotta te aivan varmasti saatte yhtä tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtelua kuin kaikki muutkin perheet.

Tässä äitiyslain kohdalla minä ehkä meiltä päättäjinä toivoisin sitä samaa vastuuta, että nyt sitä yhteiskunnallista johtajuutta ja päätöksentekoa ja vakautta olisi se, että me uskallamme kysyä, me uskallamme avata korvamme niiden perheiden tarpeille ja toiveille ja odotuksille, jotka ovat osa meidän yhteiskuntaa, ja se heidän toiveensa olisi se ohjaava tekijä, niin että me näkisimme, että tämä laki on ehdottomasti semmoinen, joka täytyy laittaa kuntoon.

Niin kuin täällä on monessa kohtaa hyvin jo kuvattu tosi monessa puheenvuorossa, lopulta on kuitenkin hyvin teknisistä muutoksista kyse, mutta samaan aikaan, vaikka ne ovat teknisiä muutoksia, niillä on kuitenkin myös se kulttuurinen taso. Kaikki nämä muutokset ovat osa sitä kulttuurista muutosta, jossa me luomme sitä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, yhdenvertaista kohtelua niin palvelujen tasolla kuin senkin kautta, minkälaista kieltä käytämme, miten me sanoitamme jokaisen suomalaisen perheen elämää tässä yhteiskunnassa, tai sen kautta, että jokainen lapsi voi kokea elävänsä yhtä arvokkaassa ja turvallisessa perheessä kuin kaikki muutkin.

18.38 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! On taas ollut varsin hämmentävää kuulla, ja varmaan toisaalta täytyy olla edelleenkin entistä kriittisempi siinä, millä tavalla asioita esittää ja mitä sanakäänteitä käyttää. Mutta oma ajatukseni kyllä on ja ajattelen, kuka tuon minun ensimmäisen puheenvuoroni läpi lukeekin, että en voi kyllä sanoa, että sieltä löytyisi halventavia sanakäänteitä tai ketään ihmisryhmää siinä olisi painettu. Yritin kuvata sitä asiaa, mitä tapahtuu, kun elämä alkaa äidin kohdussa, ja mitä muutoksia tulee, ja toisaalta luoda kuvaa myös siitä, miten se helposti ja monessa parisuhteessa, kaikenlaisissa parisuhteissa, vaikuttaa hyvin dramaattisesti siihen parisuhteeseen.

Mutta jos jollekin nyt on vielä epäselvää, niin toistan, niin kuin tuolta penkistä toistin jo aiemmin: Kunnioitan jokaista ihmistä ihmisenä. Jokaisella on samanlainen ihmisarvo (Saara-Sofia Sirén: Mutta ei samoja oikeuksia!) riippumatta ihonväristä, uskonnosta, taustasta ja niin edelleen. Mutta asioita voidaan käännellä, asioita voidaan väännellä, ja niin kuin tässä valtakunnassa on ollut nähtävissä viimeisten vuosien aikana myös, pyritään määrittelemään keskeisiä, vuosikymmeniä, vuosituhansia tietyllä tavalla ymmärrettyjä käsitteitä aivan uudella tavalla ja antamaan niille aivan uusia sisältöjä.

Tässä on moneen kertaan sanottu, että tämä esitys ei olisi keneltäkään pois, ja minä toistan nyt sen, minkä sanoin tuolta penkistä jo: Tässä voi olla hyvinkin 30 vuorokautta synnytyksestä, ja se on se raja, kun biologisen isän ja tämän lapsen yhteys voidaan katkaista tyystin pois. Elikkä mies voi luovuttaa spermaa ajatuksena, että auttaa toisia, ja siinä vaiheessa voi olla ajatus, ettei isyyttä halua vahvistettavan, mutta kun asiaa ajattelee vähän aikaa, synnytyksestä on se 30 vuorokautta, ja jos se raja on mennyt yli, niin silloin ei ole enää

lapsella oikeutta siihen biologiseen isäänsä. Ja tästä tässä on kyse. Ei ole oikein sanoa, että tämän lain myötä ei tulisi tilanteita, että se olisi joltakin pois.

Minusta edustaja Eeva-Maria Maijala formuloi hyvin. Lapsella voi olla vain yksi äiti. Joku voi ajatella toisin äitiyttä, ja äitiä voidaan määritellä hyvin monella tapaa, mutta se, että pidetään kiinni siitä, että lapsella on vain yksi äiti, ei ole keneltäkään pois. Se ei ole keneltäkään pois.

Ennen syntymää voidaan vahvistaa toinen nainen lapsen huoltajaksi ja lapsen juridinen oikeus ja turva voidaan näin taata. Tässä on moneen kertaan sanottu, että kyse on lapsen heikosta juridisesta oikeudesta tietyissä tilanteissa, mutta ennen syntymää, jos niin halutaan, molempien yhteisestä sopimuksesta ja äidin niin halutessa, toinen nainen voidaan vahvistaa lapsen huoltajaksi, ja silloin kaikki nämä heikkoudet, joita on esitetty tavallaan syyksi, että tätä lakiesitystä tuodaan, poistuvat.

Jos äiti kuolee synnytyksessä, mitä sitten? Yksinhuoltajaäitikin voi kuolla. Ja kolarissa voivat kuolla molemmat vanhemmatkin. Mikä on lapsen juridinen tilanne silloin? Näitä tilanteita voi tulla vaikka kuinka paljon. Ei kaikkia voida tuoda lakipykäliin. (Olli-Poika Parviainen: Tämä asia voidaan!) — Mutta toiset lapset eivät ole silloin yhdenvertaisessa asemassa. Yksinhuoltajaäitien lapsille kai pitäisi samalla lailla miettiä. Samaten varmuuden vuoksi myös perheellisille. — Ja niin kuin sanottu, jos tällainen tilanne tapahtuisi — olen ollut myös sellaisessa tilanteessa yli 20 vuoden aikana — niin minä voin vakuuttaa, että suomalaisessa yhteiskunnassa tämä lapsi ei jää heitteille vaan hän varmasti saa kaiken tarvittavan tuen ja avun ja myös juridisesti asia hoituu. Potilassalaisuuksiin vedoten, niiden vuoksi, en voi tarkemmin näitä tapauksia avata.

On sanottu moneen kertaan, että kaikki suuret järjestöt kannattavat tätä aloitetta. Tätä olenkin suuresti suuresti ihmetellyt. Toisaalta, olen jo aiemmin toisten asioiden yhteydessä havainnut, että näiden järjestöjen johtoryhmiin kuuluu paljon ihmisiä, joille isän ja äidin arvostaminen, ja nimenomaan isän ja äidin näkeminen lapsen kasvulle ja kehitykselle tärkeinä, onkin vähintäänkin kyseenalaista. Kun puhutaan, että kaikki suuret järjestöt kannattavat tätä aloitetta, niin ymmärrättehän, että silloin puhutaan muutamista henkilöistä, jotka edustavat näitä järjestöjä? Eli käytännössä on kyse muutamien ihmisten mielipiteistä, jotka edustavat näitä järjestöjä, eikä, niin kuin mielikuva on, ole niin, että taustalla on valtava määrä ihmisiä. (Saara-Sofia Sirén: Ne on isoja järjestöjä!) — Kyllä, mutta heidän johtoryhmissänsä on muutamia yksittäisiä ihmisiä. Että se kannattaa käytännössä myös muistaa.

Edelleen on hämmentävää, kun on sanottu — niin kuin tuossa yksi edustaja lähtiessään sanoi — että ihmiset itkevät, kun kuulevat näitä puheita, ja että minunkin puheeni koettaisiin niin halventavana. On tosi surullista, jos näin tapahtuu. Mutta jos näin tapahtuu, niin myös pitkään terapiatyötä tehneenä ja myös hyvin paljon lesbo- ja homoyksilöiltä ja sateenkaariperhetyyppistä taustaa edustavilta ihmisiltä kuulleena minä kehottaisin, että ehkä olisi hyvä pysähtyä miettimään: Mikä aiheuttaa sitä ahdistusta tai surua? Mikä aiheuttaa sitä reaktiota? Onko se todella tämä puhe? Vai onko se joku tai jotakin sieltä historiasta, mikä nousee enemmän pintaan? Ihminen voi hyvin ja ihmisen hyvinvointia voi parantaa vain silloin, kun ihminen itse haluaa ensin katsoa omaa tilannettaan ja omaa historiikkiaan rehellisesti. Se koskee ihan meitä jokaista. Kansanedustajaa. Niin heteroa kuin homoa kuin lesboakin. Ihan jokaista meistä.

Sitten täällä on sanottu myös sisäisestä adoptiosta. Sisäisiä adoptioita tehdään paljon, kaikenlaisille perheille, myös uusperheille, joissa on uusi isä ja uusi äiti, sisäisiä adoptioita tehdään. Ja täällä se on esitetty hyvin hankalana ja pitkänä ja huonona ja epäoikeudenmu-

kaisena prosessina. Onko se välttämättä sitä? Yritin kuvata, että äiti, joka synnyttää, käy 9 kuukauden aikana läpi valtavan muutosprosessin, samoin, kun saa vauvan käsiinsä ja imettää, ne, jotka imettävät — koko se prosessi on valtava prosessi, joka puuttuu toiselta naiselta siinä vierellä. Minä näkisin varsin päinvastoin ja hyvänä prosessina, että käy asiaa läpi myös koulutuksissa, myös keskustellen ja niin edelleen, että siinä vaiheessa, kun adoptoi toisen lapsen, on myös omalta osaltaan käynyt tarkasti näitä asioita läpi. Lapsen adoptoiminen ja vanhemmuus ei ole mikään pikkukikka ja kevyt keikka, vaan se on läpi elämän kestävä, toivon mukaan, hyvä, toimiva, lämmin, rakastava suhde.

Meillä valtakunnassa on monenlaisia perheitä. On aina ollut ja tulee olemaan. Mutta kyse on siitä, millä tavalla lainsäädännöllisesti viemme asioita eteenpäin niin, että kaikkien oikeudet, kaikkien perusoikeudet, ja lähtökohtaisesti ennen muuta kaikkien lasten oikeudet — ja ennen muuta riippumatta äidin parisuhteesta, riippumatta äidin seksuaalisesta suuntautuneisuudesta — yhdenvertaiset oikeudet, myös äitiin ja myös isään toteutuvat eikä niitä estetä.

Ja niin kuin sanottu, minä toivon, että kukaan ei toista tässä salissa enää, että tämä esitys ei missään vaiheessa olisi keneltäkään pois. Niin kuin sanottu, 30 vuorokautta synnytyksen jälkeen on raja, missä voidaan hyvin blokeerata pois biologinen isä ja biologisen isän mahdollinen yhteys lapseen ja lapsen oikeus tähän biologiseen isään. Minä toivon, ettei toisteta asioita, mitkä kuitenkin tulevat esille.

Tämä asia tulee aikanaan äänestykseen, ja minä toivon, että siitä äänestetään niin, että se on kaikille osapuolille hyvä ja oikeudenmukainen.

18.48 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Ensin tähän edustaja Tanuksen äskeiseen puheenvuoroon. Minä itse asiassa ymmärrän ihan hyvinkin, jos näistä puheista, joita täällä on pidetty, sellaiset äidit, joita tämä muutos koskee, pahoittavat mielensä. Minä ymmärrän sen mielipahan, koska he varmaankin kokevat, että heitä ei koeta yhtä hyvinä vanhempina heidän sukupuolensa tai seksuaalisen suuntautumisensa vuoksi tai sen vuoksi, että he eivät ole kokeneet raskautta ja synnytystä. Minä ymmärrän — jos edustaja Tanus on kuullut, että joku on pahoittanut hänen puheestaan mielensä — että se varmaan liittyy siihen, että hänen kyvykkyyttään vanhempana on arvioitu täältä eduskunnan salin pöntöstä käsin.

Edustaja Tanus viittasi kanssa tähän sisäiseen adoptioon, että se ei välttämättä ole niin monimutkainen ja hankala prosessi. No, se on turhan monimutkainen ja hankala, koska se ei olisi välttämätön: tämä sama lopputulos voitaisiin saada pienemmällä byrokratialla ja lyhyemmässä ajassa. Mutta vaikka tämä prosessi ei olisi hankala, niin tosiasia on se, että tällä hetkellä lapsi on ilman sitä oikeudellista turvaa sen ajan, kun tätä prosessia käydään läpi. Vaikka lopputulos on ihan sama, että hänellä tämän sisäisen adoptioprosessin jälkeen on kaksi äitiä juridisesti, niin tätä prosessia odotellessaan hänellä ei ole yhtäläisiä oikeuksia kuin muilla lapsilla, hänellä ei ole samanlaista oikeudellista turvaa, vaan hän joutuu odottamaan tämän prosessin ajan.

Muiltakin osin tuntuu, että on tarpeen tarkentaa joitakin yksityiskohtia liittyen tähän keskusteluun, jota tänään on käyty tämän kansalaisaloitteen tiimoilta. Useammassa puheenvuorossa on viitattu lapsen oikeuteen isään ja äitiin, ja tämä särähtää joka kerta minun korvaani, koska minä koen, että lapsella on oikeus huolenpitoon ja rakkauteen, ja tässä lakimuutoksessa on kysymys siitä, että halutaan turvata lapselle oikeus vanhempiinsa, molempiin vanhempiinsa, mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämä äitiyslaki tarvitaan,

jotta kaikilla lapsilla, jotka tähän maahan syntyvät, olisi syntymästään lähtien samat oikeudet riippumatta siitä, mitä hänen vanhempansa edustavat sukupuoleltaan tai seksuaaliselta suuntautumiseltaan tai joltain muulta taustatekijältään, jolla ei pitäisi olla merkitystä. Tämä oikeus vanhempiinsa heti lapsen syntymästä asti koskee ihan käytännön asioita ja erilaisia tilanteita, joita elämässä voi tulla eteen kaikissa perheissä: oikeutta tavata vanhempiaan, oikeutta elatukseen tai perintöön, jos jotain todella ikävää sattuisi käymään.

Senkin haluan vielä tarkentaa, kuinka isoa joukkoa tämä lakimuutos itse asiassa sitten koskisi, koska kuten sanottua, suurimpaan osaan suomalaisten elämää tämä muutos ei vaikuta millään tavalla. Suurin osa suomalaisista — isistä, äideistä, vanhemmista ja lapsista — jatkaa elämäänsä ihan samalla tavalla kuin tähänkin asti, mutta tämä laki koskee joitakin naispareja tässä maassa. THL on arvioinut, että tällaisia tapauksia, joissa hedelmöityshoitoa on annettu naispareille, on noin 160 kappaletta vuodessa. Rekisteröidyssä parisuhteessa olevien perheiden sisäisiä adoptioita tehtiin viime vuonna 128 kappaletta. Tarkempaa erittelyä ei tästä tilastosta ole saatavilla, mutta tämä parien määrä on siis kutakuinkin jotakin 100:n ja 200:n parin välillä vuodessa näitä tapauksia. Heidän elämäänsä, heidän arkeansa tämä lakimuutos helpottaisi. Se säästäisi heidät siltä aikaa ja vaivaa vaativalta sisäisen adoption prosessilta, jossa on monia vaiheita ja joka sitten lopulta vahvistetaan tuomioistuimessa. Se säästää nämä vanhemmat tältä vaivalta, ja se säästää myöskin yhteiskunnan tältä turhalta byrokratialta.

Minä haluan vielä myöskin kerrata tämän aloitteen keskeisen sisällön. Tällä lakiehdotuksella määritellään äitiyttä koskevat vastaavat perussäädökset, jotka lapsen isyydestä on säädetty nykyisin tällä isyyslailla, joka on moneen otteeseen jo mainittu. Tämä äitiyslaki ja tämä muutos, mitä sillä halutaan tehdä, koskee ainoastaan naispareja, jotka saavat lapsen hedelmöityshoidolla, ja sellaisia tapauksia, joissa isyyttä ei voida vahvistaa. Eli tämän lain mukaista äitiyden vahvistusta ei voida antaa, jos isyys lapseen nähden on isyyslain — tämän viime vuonna hyväksytyn lain — mukaisesti todettu tai vahvistettu tai se voidaan todeta tai vahvistaa. Tällä lailla ei siis todellakaan ole mitään vaikutusta yhtään kenenkään isyyteen, biologiseen tai muutenkaan.

Muistutetaan vielä siitäkin, kun keskustelussa on vanhemmuuteen viitattu, että on varsin tuore tutkimus Coloradon yliopistosta, jossa käytiin läpi jopa 19 000 tieteellistä artikkelia ja tutkimusta tähän aihealueeseen liittyen. Näiden tutkimusten perusteella tutkijat olivat yksimielisiä siitä, että samaa sukupuolta olevien vanhempien lapset eivät eroa mitenkään heteroperheiden lapsista. Tämä koskee siis sekä samaa sukupuolta olevia pareja että esimerkiksi yksinhuoltajaperheitä. Lapset ovat lapsia ja samanlaisia lapsia riippumatta vanhemmista.

Minä en voi siis millään ymmärtää, mihin liittyvät nämä viittaukset siitä, että naisparien taustalla on erilaisia traumoja, jotka voivat sitten heijastua esimerkiksi lapseen tai muuta. Sukupuoli tai se suuntautuminen ei tee kenestäkään parempaa tai huonompaa vanhempaa, eikä meidän paikkamme täällä ole sitä määritellä. Sekin vielä on hyvä muistaa, että tähän suuntaan maailma menee, meillä on erilaisia perheitä Suomessa, ja nyt me yritämme saattaa lainsäädäntöä vastaamaan sitä tilannetta, että meillä on erilaisia perheitä tässä maassa ja he ovat kaikki yhtä arvokkaita. Vastaava lainsäädäntö on voimassa jo kaikissa muissa Pohjoismaissa ja useimmissa Länsi-Euroopan maissa.

Minä toivon, että tämä kansalaisaloite hyväksytään, ja olen varsin toiveikas, että me saamme tästä jatkumon kansalaisaloitteeksi, joka on eduskunnassa mennyt läpi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, jatkamme puhujalistaa.

18.58 **Vesa-Matti Saarakkala ps:** Arvoisa herra puhemies! Lapsia voi syntyä vain miehen ja naisen välisestä suhteesta, ja tästä voi mielestäni päätellä sen, että lapselle lähtökohtaisesti paras kasvuympäristö on miehen ja naisen muodostama perhe. Varmasti löytyy hyviä ja huonoja poikkeuksia, sitä ei käy kiistäminen, mutta kuten sanottua, kiistämätön tosiasia on myös se, että todella vain miehen ja naisen välisestä suhteesta voi lapsi syntyä.

Olen sitä mieltä, että lainsäätäjät ovat aikoinaan tehneet virheen, kun ovat säätäneet siitä, että hedelmöityshoitoja on alettu myöntää yksittäisille naisille. Nyt tätä virhettä käytetään perusteluna sille, että meidän pitäisi siitä johtuen, että on tällaisesta tilanteesta syntyneitä lapsia, muuttaa sitten tätä äitiyslakia. Samoin myös tämä sisäisen adoption mahdollistava lainsäädäntö on johtanut tähän. Oikeastaan koko ajan on tehty sellaista lainsäädäntöä, sellaista politiikkaa, että hivuttamalla aina on viety tätä sukupuolineutraalia teemaa eteenpäin, ja siihen on myös liittynyt se, että näitä todellisia tarkoitusperiä on peitelty. Aina on sanottu, että tämä riittää, tällä taataan nämä oikeudet, mutta kyse on ollut aina siitä, että sillä saadaan ikään kuin lisäargumentteja siihen seuraavaan vaatimukseen. Aina perustellaan, että kun asia on jo nyt näin, kun tämä on säädetty lainsäädännöllä näin, niin miksei se sitten voisi olla vielä vähän helpommin näin ja oikeastaan voitaisiin vielä mennä pidemmälle.

Mielestäni tosiaan tilanne on se, että tätä kansalaisaloitetta ei pidä hyväksyä. Meillä on aivan hyvä lainsäädäntö, joka sitä paitsi mahdollistaa tämän tilanteen, jota tässä nyt tällä kansalaisaloitteella kuitenkin pääpiirteissään ajetaan, eli on tämä sisäinen adoptio. Itse olen sitä mieltä, että sitäkään ei pitäisi olla, ei pitäisi olla hedelmöityshoitoja muille kuin vain niille, keille voidaan katsoa, että termi "hoito" on oikea sana. En ymmärrä sitä — ja on aika erikoista — miten yksittäistä naista, jos ei hän ikään kuin Raamatun perusteella voi neitsyenä tulla raskaaksi, hoidettaisiin sitten hedelmöityshoidoilla. Mielestäni tällainen ajattelu on myös yltiöyksilöllistä ajattelua, eli juuri kuten tässä keskustelussa on tuotu esille: lapsi on ikään kuin jokin sellainen, joka kaikkien olisi oikeus saada. Näin ei mielestäni kuulu olla, vaan lapsia saavat ne, ketkä saavat, ja yhteiskunnalle ei kuulu yksilölle taata lastensaantia hedelmöityshoitojen kautta. Mutta sitten, kun kyse on heteroparista, joka lähtökohtaisesti voi luonnonlakien puitteissa saada yhteisen lapsen, mielestäni on ihan asianmukaista, että se hedelmöityshoitomahdollisuus on.

Ja mitä tulee tähän demokratiakeskusteluun siitä, että on merkittäviä kansalaisjärjestöjä, jotka puoltavat tätä kansalaisaloitetta, on sanottu, että ne ovat demokraattisesti valittuja ja näin, on aivan varmaa, että siellä kansalaisjärjestöjen jäsenistössä on paljon tahoja, jotka siitä huolimatta, että nämä henkilöt johtoon on demokraattisesti valittu, vastustavat tätä kansalaisaloitetta ja ovat toisista syistä mukana sitten näissä järjestöissä, eivät tästä syystä, että he haluaisivat tämän kansalaisaloitteen etenevän. Ja jos tätä logiikkaa, mitä tämän osalta tuotiin keskustelussa esille, noudatetaan, niin ihan yhtä lailla teidän, jotka korostitte näitten kansalaisjärjestöjen demokraattisuutta, pitäisi nyt sitten tunnustaa se, että myös evankelisluterilainen kirkko on samalla tavalla demokraattinen, ja teidän pitäisi tuoda täällä esille, että näin merkittävä yhteiskunnallinen toimija kuin evankelisluterilainen kirkko ei esimerkiksi aja tätä teidän ajamaanne sukupuolineutraalia avioliittolakia. Että pitää olla rehellinen.

Sitten mitä tulee tähän keskustelun sävyyn, niin totta kai salissa välillä voi olla, että jokainen sananvalinta ei puolin ja toisin osu ihan oikeaan, mutta sillä, että vähän niin kuin

naureskellaan näille kannoille, jotka kuitenkin edustavat tämänhetkistä lainsäädännön tilaa, niitä argumentteja, jotka ovat aikoinaan tähän johtaneet, naureskellaan, niitä vähätellään, sanotaan, ettei näitä tällaisia pitäisi enää kuullakaan, te teette kyllä karhunpalveluksen näille vähemmistöille, vaikka sitten saisittekin jossain vaiheessa tämän lainsäädännön haluamaksenne. Se jättää ehdottomasti hampaankoloon paljon niille, ketkä ovat eri mieltä periaatteellisista syistä, eivät ehkä aina osaa valita sanojaan parhaalla mahdollisella tavalla. Se, että te ikään kuin vaaditte, että täällä ei saisi esittää sellaisia mielipiteitä, ei kyllä palvele näitten verrattain pienten vähemmistöjen etuja, joittenka takia te täällä nyt olette tätä kansalaisaloitetta käsittääkseni edistämässä. Vai onko sitten vielä muitakin tarkoitusperiä, poliittisia tarkoitusperiä eikä vain asiat asioina -tarkoitusperiä? Toivon todella, että kunnioitetaan myös niitä näkemyksiä, joissa puolustetaan lainsäädännön nykytilaa. — Kiitos.

19.05 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus on lääkäri. Itse olen agrologi ja varatuomari, eli puhumme hyvin paljon koulutus- ja työtaustojemme pohjalta näistä asioista. Elikkä ensinnäkin agrologina olen erikoistunut ja perehtynyt luontopuolen asioihin, biologiaan ja normaaleihin lisääntymisasioihin. Olen lakimiehenä käräjillä seurannut oikeustapauksia, joissa vanhemmat taistelevat oikeudesta lapseensa. Ne tapaukset ovat aivan hirveitä, ja niitä ei toivoisi kenenkään lapsen joutuvan kohtaamaan, siellä kun lapsetkin joutuvat tavalla tai toisella todistamaan, kumpi on parempi vanhempi. Tähän ei todellakaan pidä kenenkään joutua.

Lapsen ja perheen ei pidä elää epävarmuudessa. Tämän vuoksi on todella tärkeää, että esitykset ja lait määritellään niin, ettei niissä ole ristiriitaisuuksille minkäänlaista pohjaa. Kyse on yleensä miehen oikeudesta omaan lapseensa näissä riitatapauksissa, joita käsitellään käräjillä, joten emme voi hyväksyä lakia, joka heikentää miehen oikeutta lapseensa.

Lapsen syntymään liittyy kuitenkin aina siis myös mies. Toinen vanhempi ei saa olla vain tekninen kirjaus, kuten siinä, jos me menemme siihen, että hyvin nopeasti, esimerkiksi kuukausi lapsen syntymän jälkeen, olisi automaattisesti mies pois pelistä. Emme me tähän voi mennä. Ei miestä voi poistaa teknisellä suorituksella pois tämmöisestä tärkeästä asiasta. Isyys on elämän kestävä, hyvin pitkä asia, yhtä tärkeä kuin äitiys.

Toivon, että tätä kansalaisaloitetta ei hyväksytä ja jatkossakin lapsesta todetaan ja tunnustetaan, että hänellä on vain yksi äiti mutta voi olla kaksi vanhempaa.

19.07 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa. Ensinnäkin mielipiteitä eduskunnassa voi esittää ja esitetään, mutta toivoisin, että ne esitetään sellaisella tavalla, joka kunnioittaa toisia ihmisiä — ihmisiä, joilla on toisenlaiset elämänvalinnat ja elämän olosuhteet kuin mitä itse pidämme ideaaleina.

Mutta tähän edustaja Tanuksen väitteeseen siitä, että tällä lailla jotenkin vietäisiin isyyttä naisparien lapsilta pois: Tässä lakialoitteessa hedelmöityshoidoista annettua lakia esitetään muutettavaksi vain siltä osin, että kun nyt voimassa oleva laki katsoo pariksi vain naisen ja miehen, jotka elävät keskenään avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa, niin muutoksen jälkeen parilla tarkoitettaisiin myös kahta naista, jotka elävät keskenään rekisteröidyssä parisuhteessa tai sen omaisissa olosuhteissa. Eli toisin sanoen tämä laki saattaisi hedelmöityshoidolla, luovutetuilla siittiöillä, syntyneet naisparien lapset tasan samaan asemaan kuin ne lapset, jotka syntyvät heteropareille luovutetuilla siittiöillä. On todella vaikea nähdä, että tämä olisi keneltäkään pois.

19.09 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Muutama kommentti:

Edustaja Tanus totesi ilmeisesti, että hänen puheensa eivät voi loukata väestöryhmiä, koska hän sanoo, etteivät ne ole loukkaavia. No, tämä ei mielestäni kuitenkaan ratkaise asiaa. Jos oikein tulkitsin hänen puhettaan, niin hän myös vihjasi, että täytyy pohtia itsekseen, johtuuko paha olo, jota kokee liittyen siihen, mitä hän sanoo, todella puheista vai jostain omasta menneisyydestä. Tulkitsin jälleen kerran, että hän lähti psykologisoimaan niitä ihmisiä, joita hän ensin omalla puheellaan asettaa tiettyyn kategoriaan. Lisäksi hän viittasi Suomen johtavien lapsijärjestöjen lausuntojen olevan vain muutaman yksittäisen ihmisen mielipide ja toisti tätä kantaansa useaan otteeseen. Uskoisin kuitenkin, että näissä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kaltaisissa suurissa järjestöissä on olemassa järjestödemokratiaa, eikä siellä yksittäisten ihmisten mielipiteitä edistetä, vaan siellä katsotaan isoa kuvaa.

Edustaja Saarakkala kritisoi hedelmöityshoitoja yleisesti ja korosti, että lapsia voi syntyä vain miehen ja naisen suhteesta. No, me tiedämme kaikki kyllä, että suhdetta ei tarvita siihen, että mies ja nainenkaan päättävät lapsen hankkia — siihen tarvitaan vain hetki aikaa. Lisäksi lähtisin ehkä siitä, että jos hedelmöityshoitoja, mitä edustaja Saarakkala kritisoi, jotenkin rajoitettaisiin yksin olevilta naisilta, niin sehän vain tarkoittaisi, että sitten lapsia pyrittäisiin hakemaan jotain toista kautta, niin kuin tämän takia on hedelmöityshoitoihin aikoinaan päädyttykin. Eri asia ovat sitten vielä ihmiset, jotka fyysisten ominaisuuksiensa vuoksi tarvitsevat apua lapsen alkuun saattamisessa. Vielä edustaja Saarakkala viittasi kirkkoon. Minusta kukaan ei ole puuttunut kirkon oikeuksiin. Me säädämme täällä tässä salissa kuitenkin maallista valtaa.

Aivan viimeisenä sanoisin, että täällä ei ole naureskeltu kenenkään mielipiteille. Täällä on kyllä tyrmistytty joistakin kannoista, mutta meidän varmasti täytyy kaikkien lähteä siitä, että kunnioitamme toisiamme.

19.11 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Tulin jälleen tänne eteen — on niin tiukasti 2 minuutista kiinni tuolla paikan päällä — kommentoidakseni edellisiä puheenvuoroja.

Edustaja Parviainen nosti esiin suuret järjestöt. Niin, todella, minäkin toivoisin, että asia on näin kuin edustaja Parviainen sanoi, mutta valitettavasti kuluneen vuoden aikana heräsin toisiin lasten oikeuksiin liittyviin kysymyksiin. Olen ollut tekemisissä useampienkin edustajien kanssa näistä järjestöistä, ja välillä on kyllä nostanut ihmetystä heidän suhtautumisensa asioihin, joilla on hyvin läheisesti tekemistä lasten ja lasten hyvinvoinnin kanssa, tai niihin kysymyksiin, joissa on kyse lapsen suhteesta isään ja äitiin.

Edelleen oli puhe loukkaavasta tyylistä — mistä joku loukkaantuu tai pahoittaa mielensä — ja siitä, että psykologisoin. No, tässä salissahan on enemmän psykologiaa kuin ilmeisesti kukaan oikein ymmärtää, ja ihmissuhteissa ja siinä, miten jonkun puheen kokee ja ottaa vastaan, on enemmän psykologiaa kuin mitään muuta. Voisin nostattaa vain kysymyksen, että jos nämä minun edeltävät puheeni on koettu hyvin loukkaavina, niin riittäisikö hän sitten jana kuvaamaan sitä, mitä ovat ne puheet ja ne postit, mitä minä saan osakseni näiden puheiden perusteella. Sitä voivat ehkä joskus pysähtyä miettimään nekin, jotka ovat kokeneet tämän illan puheet loukkaavina.

Täällä oli edelleenkin esiin nostettu se, että heteropareille luovutetulla spermalla syntyneillä lapsilla on sama tilanne kuin naispareille luovutetulla spermalla syntyneillä lapsilla. Tilanne on aivan eri. Heteropareille syntyneellä lapsella on perheessä isä ja äiti, jonka hoivassa he voivat kasvaa ja kehittyä.

Edelleen aiemmin edustajan puheenvuorossa tuli esille, että täällä olisimme arvostelleet, että vanhemmat eivät ole yhtä hyviä vanhempia, tai että olisi epäilty joidenkin vanhempien kyvykkyyttä toimia vanhempina tai tuotu esiin, että joku olisi parempi vanhempi kuin toinen. Sellaista en ainakaan minä tästä puhujapöntöstä enkä myöskään tuolta paikaltani ole tuonut esiin missään vaiheessa. Emme ole puhuneet siitä, kuka on kuinkakin kyvykäs vanhempi. Moni ihminen voi olla erittäin hyvä vanhempi, erittäin hyvä kasvattaja, voi olla erittäin hyvä ihminen ja yhteisö, joka haluaa turvallisen, lämpimän ympäristön lapselle kasvaa ja kehittyä.

Oikeus isään ja äitiin: YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa selkeästi sanotaan, että lapsella on lähtökohtaisesti oikeus omiin vanhempiinsa, ja asiayhteydestä on selkeästi käynyt esiin ja käy selville, että tässä tarkoitetaan lähtökohtaisesti oikeutta omiin biologisiin vanhempiinsa, isään ja äitiin, ja vielä niin, että mikäli mahdollista, lapsella on oikeus tuntea oma isä ja äiti, ja mikäli mahdollista, kasvaa heidän yhteydessään.

Edelleen on sanottu — tästä edustaja poistui — että sisäinen adoptio säästäisi vanhemmat turhalta vaivalta ja niin edelleen. Kysynkin, onko se todella — sisäinen adoptio prosessina kuitenkin on varsin yksinkertainen ja nopea — aina hyvä, että se säästää vanhemmat vaivalta tai toisen vanhemman vaivalta. Lapsen saaminen, lapsen synnyttäminen, lapsen perheessä kasvattaminen on useasti vaivannäköä, ja se on nimenomaan vaivannäköä sen lapsen vuoksi ja sen lapsen hyvinvoinnin eteen, ja minä haluaisin, että siihen myös tässä valtakunnassa enemmän kiinnitettäisiin huomiota. Tämä valtakunta on tullut varsin itsekeskeiseksi, egoistien valtakunnaksi, niin kuin joku kuvaavasti on sanonut. Toivoisin, että tässä valtakunnassa opittaisiin enemmän miettimään toisia ja näkemään vaivaa toisten eteen. Vanhemmuus, (Puhemies koputtaa) lasten kasvattaminen on vaivan näkemistä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja... — Anteeksi. Te voittekin jatkaa. 5 minuutin kohdalla on tapa kopauttaa kertoaksemme siitä, että 5 minuuttia on kulunut.

Kiitos, arvoisa herra puhemies! — Edelleen, minkä halusin kommentoida: Tässä keskustelussa nousi esiin, ja myös aiemmin, kun oli kyse Aito avioliitto -kansalaisaloitteesta, useampaan kertaan, että olisi 19 000 tutkimusta, joissa olisi todettu, että on aivan sama, minkälaisessa perheessä lapsi kasvaa. Todellakaan ei ole olemassa 19 000:ta tutkimusta. Jos Googleen laittaa haun ja tietyt hakusanat, niin sieltä nousee suurin piirtein tuo määrä artikkeleita tai viittauksia, joissa on mainintaa näistä asioista. Mutta tutkimuksia aiheeseen liittyen, kansainvälisiä tutkimuksia, on noin 200—300, ja näistä kriittisen objektiivisen tarkkailun kestäviä tutkimuksia on vain kourallinen, muutama. Ja näistä nousee kyllä selvästi esiin, että ei ole yhdentekevää, minkälaisessa perheessä ja minkälaisessa ympäristössä lapsi kasvaa ja kehittyy. Kaiken lisäksi ei ole yhden ainutta mainitunlaista tutkimusta, vaan päinvastoin, on erinäinen määrä vuosikymmenten ja vuosisatojen ajalta tutkimuksia, jotka osoittavat poikkeustapauksia lukuun ottamatta, ääripoikkeustapauksia lukuun ottamatta, että lapsen olisi paras kasvaa ja kehittyä omien vanhempiensa hoivassa. Me tiedämme, että jos on hyväksikäyttöä, jos on väkivaltaa tai tämäntyyppisiä tilanteita, niin silloin tilanne voi olla toinen. Mutta ellei näitä ääritilanteita ole, kautta vuosituhansien on tiedetty, että lapselle paras kasvu- ja kehityspaikka, mikäli se on mahdollista, on oman äidin ja isän hoivassa.

Tässä ehkä nyt niitä päällimmäisiä, mitä tuli edustajien puheenvuoroissa kommentoitavaksi. Ilman, että minä psykologisoin ketään, niin kuin jo aiemmin sanoin, on kovasti surullista ja harmillista, jos ihmiset kokevat minun puheeni loukkaavana. Minä olen tehnyt yli 20 vuotta lääkärin työtä, gynekologina toistakymmentä vuotta ja sitä ennen yleislääkärinä erikokoisissa terveyskeskuksissa, ja koko ajan olen tehnyt neuvolatyötä, ehkäisyneuvolaa, äitiysneuvolaa, ja myös terapeuttista vastaanottoa olen tehnyt, sellaista vastaanottoa, jossa pyritään ennen muuta kuuntelemaan asiakkaita, luomaan sellainen turvallinen, rauhallinen ilmapiiri, jossa voi kertoa mitä tahansa, mitä haluaa kertoa. Ja niitä viittauksia, mitä aiemmin puheenvuorossani toin esiin sisäisistä traumoista tai elämänhistorian traumoista, minä voisin kertoa vaikka ensi viikkoon nimenomaan potilaiden ja asiakkaiden kertomana. Eli siinä suhteessa minä toivon, että ei olisi myöskään sellaista halventavaa suhtautumista silloin, kun viittaan joihinkin tämäntyyppisiin — en kerro niitä omasta päästäni tai edes monta kertaa tutkimustuloksista, vaan elävästä elämästä, niistä monista tarinoista, joita yli 20 vuoden aikana olen kuunnellut.

Toivon, että tämä lakialoite menee maaliinsa, niin kuin jo aiemmin sanoin, kaikille oikeudenmukaisena ja hyvänä loppupäätöksenä ja lapsia, äitejä ja isiä, erilaisia perheitä ajatellen ja kaikkien hyvinvointia ajatellen. Ainoa mahdollisuus on, että tätä lakialoitetta ei hyväksytä. Tässä on aivan liian paljon heikkouksia, aivan liian paljon sellaista, mitä ei ole hyvä viedä tässä yhteiskunnassa eteenpäin. — Kiitos.

19.21 **Vesa-Matti Saarakkala ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Parviainen ihan asiallisesti tässä argumentoi, ja kiitos siitä. Minusta on hyvä, että eri arvolähtökohdista pystytään käymään keskustelua kriittisesti mutta kuitenkin toisen kantoja ymmärtäen. Meillähän on hyvin erilainen lähtökohta siihen, miten nämä johtopäätökset sitten lopputuleman osalta tehdään.

Itse olen sitä mieltä, että yhteiskunnan ei pitäisi edistää eikä kannustaa sitä, että yksittäiselle ihmiselle yksittäisenä henkilönä myönnettäisiin hedelmöityshoito, vaan että se myönnettäisiin parille. Ja kun hoitoa voidaan nähdäkseni antaa vain tilanteeseen, jossa on kyseessä sellainen pari, jonka yhteisestä kanssakäymisestä voisi tällainen jälkikasvu sitten syntyä, niin vain tällaiselle parille tämä hedelmöityshoito kuuluu.

Se, että on mahdollista yksittäisen naisen käydä vaikkapa baarissa iskemässä mies ja sitten tätä kautta saamassa sukusoluja mieheltä ja tulla raskaaksi, ei mielestäni ole sellainen seikka, josta pitäisi ajatella, että kun näin on tosiasiallinen tilanne, niin sitten lähdetään antamaan näitä hedelmöityshoitoja yksittäisille naisille. Yhteiskunnan viestin pitäisi olla se, että lähtökohtaisesti lapsen on parempi olla perheessä, jossa on sekä mies että nainen eli molemmat vanhemmat.

Avioliitto tietenkin myös tulee tässä kuvaan mukaan, ja kaikkein turvallisin järjestely myös yksilöitten oikeuksien kannalta on se, että avioliitossa sitten syntyy jälkikasvua. Silloin voidaan olla varmoja, että kyse on todellisesta sitoutumisesta eikä vaikkapa siitä, että yhden illan suhteen seurauksena syntyy jälkikasvua, (Puhemies koputtaa) jolle ei sitten lopulta löydy oikeastaan kahta todellista vanhempaa.

19.23 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Tämä yli 50-sivuinen monimutkainen kansalaisaloite mielestäni osoittaa sen, miten hankalaa on yrittää sovittaa sukupuolineutraalia ideologiaa elävään todellisuuteen, jossa lopulta jokainen lapsi saa alkunsa yhdestä biologisesta äidistä ja yhdestä biologisesta isästä. Äidiksi tullaan synnyttämällä tai adoptoimalla,

ja tässä aloitteessa yritetään sovittaa isyyden tunnustamiseen luotua ja biologiseen isyyteen perustuvaa lainsäädäntöä äitiyteen paikoin hyvin kömpelölläkin tavalla. En kannata aloitetta vaan sen sijaan lapsen oikeuden vahvistamista äitiin ja isään myös hedelmöityshoitolain osalta.

19.24 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Olen salissa, koska on kyse niin tärkeästä asiasta. Kyse ei ole mistään teknisestä asiasta. Meitä täällä salissa ei ole enää montaa henkilöä. Lähes kaikki tämän kansalaisaloitteen puolesta puhuvat ovat jo lähteneet pois, mutta useimmat meistä, jotka olemme salissa, olemme niitä, jotka ovat alusta asti puolustaneet äitiyden arvokkuutta. Äitiys on todella iso asia, ja sitä ei koskaan ole saavutettu helpolla, eikä sen saavuttamisen pidä olla jatkossakaan liian helppoa. Äitiys on niin paljon enemmän kuitenkin kuin vain pelkkä vanhemmuus. Vanhempi on huoltaja. Onneksi vanhempi on usein lapsen äitiä rakastava puoliso, sukupuolesta riippumatta. Puoliso, toinen vanhempi, on erittäin tärkeä henkilö myös lapselle, mutta äiti, emä, on kuitenkin aina myös biologiassa se, joka taistelee viimeisenä lapsen puolesta. En väheksy yhtään toista lasta rakastavaa puolisoa, moni heistä on valmis tekemään lapsen puolesta mitä vain. Mutta äitiä, todellista äitiä, voi olla vain yksi. Äiti on äiti, äitiyttä ei voi jakaa.

19.26 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Puolustan äitiyden arvoa ja puolustan tätä kansalaisaloitetta. Lasten kasvattaminen on vaivannäköä, se on totta, siitä itsekin puheenvuorossani puhuin, mutta en ymmärrä, miksi vaatisimme naisparin lasten vanhemmilta sellaista vaivannäköä, mitä emme vaadi heteroparien lasten vanhemmilta. Ei todellakaan ole sama, millaisessa perheessä lapsi kasvaa. Olennaista on, että lapsilla on rakastavat vanhemmat, ja se, että heistä huolehditaan. Olennaista ei ole se, mitä sukupuolta lasten vanhemmat ovat.

19.27 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! On ero ja on tärkeää myös, ketkä ovat lapsen vanhemmat. Edustaja Saarakkala nosti esiin tärkeitä asioita. Avioliitto, jossa mies ja vaimo ovat sitoutuneet toisiinsa, on todella paras paikka lasten hankkimiselle. Näkisin, että kaiken tämän yhteiskunnan myllerryksen keskellä olisi hyvä myös keskustella siitä, millä tavalla voisimme avioliittoinstituutiota miehen ja naisen välisenä instituutiona vahvistaa myös siinä mielessä, että siinä lapsi saa kasvaa ja kehittyä biologisen äidin ja isän yhteydessä. Ainakin mahdollisuus siihen olisi.

Hedelmöityshoitoihin tässä on monta kertaa viitattu. Itse asiassa reilun vuoden täällä eduskunnassa olleena ja tämän myllerryksen keskellä olleena tuntuu, että monia asioita olisi hyvä ikään kuin kirkastaa. Jos me ajattelemme todella tämän päivän hedelmöityshoitoja, niin siinä ollaan tarkoitushakuisesti luomassa enemmän ja enemmän lapsia, joilta puuttuu isä. Olemme luomassa, rakentamassa isättömyyttä ja tietyllä tavalla suurta juurettomuutta, ja minusta olisi hyvä myös miettiä sitä, onko se oikein. Minusta ei ole oikein, että me olemme luomassa tarkoitushakuisesti tähän yhteiskuntaan lapsia, joilta puuttuu isä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.